

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δέκατος τρίτος

Συνδρομή ἑτησίαν τ' Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12. Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Δι' ἀποδομὴν ἀρχονταῶν ἀπὸ
Ἱ. Ἰαννουαρίου ἰσότητος ἔτους καὶ εἰς ἡμέρας — Γραφεῖον τῆς Διακονίας. Ὁδὸς Σπυδαίου, 6.

9 Μαΐου 1882

ΑΘΗΝΑΙΣ

[Ἱστορικὸν διήγημα Φερδινάνδου Γρηγοροβίου.
Μετάφρασις Σπυρ. Π. Λάμπρου].

Συνίζητα 181 σελ. 279.

Η'.

Ὅτε ἡ Ἀθηναῖς ἔπεσον ἐν τοῖς ἀνακτόροις πρὸ τῶν ποδῶν τῆς αὐγούστας, σκοπὸν εἶχε τὴν αἰτησίαν δικαιοσύνης καὶ προστασίας κατὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς ἀδελφῶν, ἀλλ' εὗρε πλέον τι τούτου, τὸ μὲν πρῶτον κερδήσασα τὴν συμπάθειαν τῆς Πουλχερίας, εἶτα δὲ τὸν ἔρωτα αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος. Τοῦτο δὲ εἶνα γεγονός ἱστορικῶς ἀληθές.

Πιθανῶς ἡ βασιλεύουσα αὐτοκράτειρα κατέταξεν αὐτὴν εἰς τὰς κυρίας τῆς αὐλῆς, εἶτα δ' ἔπεισεν αὐτὴν νὰ ἐγκολπωθῇ τὸν Χριστιανισμὸν. Διεφρέετο σπουδαίως νὰ ποσπάσῃ ἀπὸ τῶν ψευδῶν δαιμόνων τὴν ψυχὴν τῆς περικαλλοῦς καὶ εὐφυοῦς εἰδωλολάτριάς, ἡ δὲ Ἀθηναῖς ἠδύνατο νὰ παραιτήσῃ τὴν πίστιν εἰς τοὺς θεοὺς τῆς πατρίδος τῆς τῶσα ἀμεινέστερον ὅσα ἦτο βεβαία ὅτι τοῦτα ποιοῦσα θὰ τύχῃ τοῦ μεγίστου ἀγίου. Ὁ ἐπίσκοπος Ἀττικὸς ἐδίδασκεν αὐτὴν τὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅπως δὲ χρόνος παρήλθε πρὸς μετὰστασιν αὐτῆς εἰς τὸν Χριστιανισμὸν δὲν ἐξεύρομεν· οἱ δὲ Βυζαντινοὶ διηροῦνται τὸ βάπτισμα αὐτῆς καὶ τὴν στέψιν μετὰ τοῦ Θεοδοσίου ὡς σύγχρονα, τὸ δὲ σύγχρονον τῶν δύο τούτων συμβάντων αὐδαμῶς δύναται νὰ ξενίσῃ ἡμᾶς.

Κατὰ τὰ ἑλληνικὰ ἔθιμα ἡ Πουλχερία εἰςποιήσατο τὴν ἐκχριστιανισθεῖσαν ἐθνικὴν ὡς ἴδιαν αὐτῆς ψυχολόρην, γεινομένη ἀνάδοχος αὐτῆς. Ἡ δὲ ἱεροτελεστία τοῦ βαπτίσματος ἐγένετο ἐν τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἀττικοῦ¹. Ἡ Ἀθηναῖς ἔλαβεν ὡς Χριστιανὰ τὰ σευρὰ ὀνόματα Αἰλία Εὐδοκία, ἅτινα καὶ μόνα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι τὸ βάπτισμα αὐτῆς καὶ ἡ αὐτῷ ἐπακολουθήσασα στέψιν μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος εὐρίσκονται ἐν στενῇ πρὸς ἄλλα συναφεῖα, ἐπειδὴ τὰ ὀνόματα ταῦτα καθ' ἑν καὶ μόνον γράμμα διέφερον τῶν τῆς μητρὸς τοῦ Θεοδοσίου καὶ τῆς Πουλχερίας, τῆς Αἰλίας Εὐδοκίας. Ἐξελέχθησαν δὲ προφανῶς εἰς ἀνάμνησιν αὐτῆς, τῆς ἀλλογενοῦς θυγατρὸς

1. Περὶ τῆς εἰςποιήσεως γράφει ὁ Νικηφόρος XIV, κ. 13.

2. Νικηφόρος.

τοῦ Βαύτου, ἧς ἡ ἀπροσδόκητος εὐτυχία ἐπανελήθη καὶ διὰ τὴν Ἀθηναῖδα¹.

Πότε ἐγένετο τὸ βάπτισμα καὶ ὅπως χρόνος περῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ μέχρι τῆς στέψεως εἶνε ἀγνωστον. Νεώτεροι ἱστοριογράφοι παρέστησαν τὰς ἀδελφικὰς σχέσεις τῆς Ἀθηναῖδος καὶ τὴν προπαίδειαν αὐτῆς ἐν τοῖς ἀνακτόροις ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τῆς Πουλχερίας ὡς ἀρχαῖους ἤδη ἐν ἔτει 411 καὶ ἐξακολουθήσασα ἔπειτα μέχρι τῆς στέψεως αὐτῆς τῷ 421². Ἄλλ' εἶνε πιθανώτερον ὅτι ὁ ὑπὸ ἔρωτος διακαίμενος Θεοδοσίος, ἀντὶ νὰ δουλεύῃ εἰς τὴν ὠραίαν Ἀθηναίαν ἑπτὰ ὅλα ἔτη ὡς ὁ Ἰακώβ εἰς τὴν Ραχὴλ, ἠρκέσθη εἰς τὴν προθεσμίαν ἐνδὸς μῶνον ἔτους³.

Τί δὲ διεδραματίσθη κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐν τοῖς ἀνακτόροις, πόσων τετρασμάτων ἐγένετο χρῆσις καὶ πόσαι σκευαίαι ἐξυράνθησαν καὶ διελύθησαν, πρὶν ἢ ὁ αὐτοκράτωρ δώσῃ τὴν χεῖρά του εἰς τὴν ἐθνικὴν θυγατέρα τοῦ φιλοσόφου, περὶ πάντων τούτων οὐδεὶς ἐμαρτύρησεν ἡμῖν. Ἡ ἰδέα τοῦ ἀνακουσίου γάμου, τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὰς γυναῖκας, ἦτο ἀγνωστὸς ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Ῥωμαῖοι καὶ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες, ὅστινες πολλὰκις καὶ αὐτοὶ κατήγοντο ἐκ γένους ταπεινοῦ, ἐλάχιστον ἐγνώριζον τοιαύτας προλήψεις ἢ πρὸς

1. Τὰ ὀνόματα Εὐδοκία καὶ Εὐδοκία διακριτὰ ἀκριβῶς ἀπ' ἀλλήλων. Τὸ μὲν πρῶτον σημαίνει α γ α θ ἡ ν δ ὀ ε α ν, τὸ δὲ δεύτερον τ ὀ ε γ α θ ὀ ν θ ε λ η μ α τ ο υ θ ε ο υ κατὰ τὸν Σουΐδαν. Προσηκε δὲ μάλλον τῇ Ἀθηναῖδι, ἧτις ἴσως προετίμησεν αὐτὸ τοῦ τῆς Εὐδοκίας ἐκ μετροφοσῶνης. Ἐπειδὴ δὲ ὑπάρχουσι νομίσματα φέροντα τὸ ὄνομα τῆς Αἰλίας Εὐδοκίας καὶ ἄλλα τὸ τῆς Αἰλίας Εὐδοκίας, ἀνήκουσιν ἐκεῖνα μὲν εἰς τὴν σύζυγον τοῦ Ἀρκαδίου, ταῦτα δὲ εἰς τὴν τοῦ Θεοδοσίου Β'. Οἱ δὲ νομισματολόγοι ὀφείλουσι νὰ ἐρμηνεύσιν εἰς τὴν σταθερὰν διάκρισιν τῶν δύο ὀνομάτων παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς. Ὁ Sabatier (Monnaies byzantines, tom. A', σ. 108) ὀνομάζει καὶ τὰς δύο αυτοκρατέρας δι' ἀμφοτέρων τῶν ὀνομάτων καὶ ὁμολογεῖ ὅτι δὲν δύναται νὰ διακρίνῃ τὰ νομίσματα ἐκατέρας, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Eckhel τὸμ. VIII, σ. 184.

2. Ἰδ. τὸν Clinton καὶ τὸν Finlay, οἳ ἐκολούθησαν καὶ ἄλλοι.

3. Τὸ Παπαγιάνιον χρονικὸν ἀναφέρει τὴν ἀφίξιν τῆς Ἀθηναῖδος εἰς Κωνσταντινουπόλιν καὶ τὴν συσχέτισιν αὐτῆς μετὰ τῆς αὐλῆς ἐν ἔτει 420 (τὴν ἐνάτην ὀπατείαν τοῦ Θεοδοσίου καὶ τρίτην τοῦ Κωνσταντίου). Ἀκολουθῶ τὴν χρονολογίαν ταύτην τῶσα μάλλον ὅσα τὸ χρονικὸν τοῦτο ἀναφέρει ὀρθῶς τὴν χρονολογίαν τῆς στέψεως τῆς Ἀθηναῖδος.

είχον εις αυτάς, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς συνεζεύχθη μετὰ ὑποκρίτριας, ἥτις ἐσηλιτεύετο ὡς δημοσία ἐταίρα ἐν ὅλῃ τῇ Κωνσταντινουπόλει. Ἄλλ' οὐχ ἦττον ὁ Θεοδοσίος κατέστρεψε προσηκρῶς διὰ τοῦ γάμου τοῦ τὰς φιλοδόξους ἐλπίδας πολλῶν ἐπιφανῶν πατρικίων, οὐδ' ἔμεινεν ἄνευ ἀντιρρήσεων παρὰ τῶν αὐστηροδοξούντων Χριστιανῶν τὸ τολμηρὸν αὐτοῦ διάθημα. Πρέπει νὰ ὑπῆρξεν ἀληθὲς πάθος τὸ πείσαν αὐτὸν νὰ προβῆ εἰς τοῦτον τὸν γάμον, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἡ Πουλχερία εἶχε λόγον νὰ προτιμήσῃ παντὸς ἄλλου συνδέσμου τὸν γάμον τοῦ ἀδελφοῦ μετὰ κόρης ταπεινοῦ γένους, τῆς ἰδίας αὐτῆς προστατευομένης, ἐπειδὴ οὕτως ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ὅτι θὰ μείνῃ κυρία ἐν τοῖς ἀνακτόροις.

Ἐπελογίσθη ὅτι ἡ Ἀθηναῖς, συνεργομένη εἰς γάμον μετὰ τοῦ αυτοκράτορος εἶχεν ἡλικίαν ἐτῶν εἰκοσι καὶ ἐπτὰ, ἀλλ' ἡ δυσαναλογία θὰ ἦτο οὕτω παρὰ πολὺ μεγάλη πρὸς τὸν εἰκοσαετῆ Θεοδοσίον, ὅσα γόητρα καὶ θέλητρα καὶ ἂν εἶχεν ἡ σύζυγός του. Διὰ τοῦτο ἄξιος πίστεως εἶνε Βυζαντινὸς τις ἱστορικὸς ἰσχυρισθεὶς ὅτι μόνον εἰκοσαετῆς ἦτο κατὰ τὴν στέψιν.¹

Συνεζεύχθη δὲ ἡ Ἀθηναῖς μετὰ τοῦ Θεοδοσίου ὑπὸ τὸ ὄνομα Αἰλία Εὐδοκία τῇ 7 Ἰουνίου 421², τὴν δὲ στέψιν αὐτῆς ἐτέλεσεν ὁ πατριάρχης Ἀττικὸς ἢ ἐν τῇ ἀνακτορικῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἐβδόμου, ἐν ᾗ πολλὰκις ἐτελοῦντο μεγάλαι δημόσιαι τελεταί, ἢ ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ. Ἡ διάσημος αὕτη ἐκκλησία τὸ μὲν κατ' ἀρχάς εἶχε κτισθῆ ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου, ἔπειτα δὲ ἀνοικοδομήθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου, ἐν ἔτει δὲ 404 ἐβλάθη ὑπὸ πυρκαϊᾶς ἀναφθείσας ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου κατὰ τὴν ἔνεκα τῆς ἐξώσεως αὐτοῦ προκληθεῖσαν στάσιν. Μετὰ δὲ τὴν πυρκαϊάν ταύτην εἶχεν ἀνακτισθῆ ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου ἐν ἔτι 415³.

Ὁ εἰδωλολάτρης ποιητὴς Κλαυδίου ἐξῆμνησεν ἐν ὠραίοις στίχοις, οὗς ἀναγινώσκωμεν καὶ τὴν σήμερον μετ' εὐχαριστήσεως, τὸν γάμον τοῦ αυτοκράτορος Ὀνωρίου καὶ τῆς Μαρίας, θυγατρὸς τοῦ Στιλίκωνος· ἀλλὰ τὰ ἐπιθαλάμια τὰ προσνεχθέντα ὑπὸ τῶν ἐμπνευσμένων ἀυλικῶν ποιητῶν τῆς βυζαντινῆς αὐλῆς εἰς τὸ νεαρὸν αυτοκρατορικὸν ζεῦγος, τὸν Θεοδοσίον καὶ τὴν Εὐδοκίαν, ἀπαλώσθησαν ἅπαντα δυστυχῶς. Οὐδένα ἔχομεν αὐτόπτην ἐξεικονίζοντα ἡμῖν τὴν καταπληκτικὴν λαμπρότητα τῆς γαμηλίου πομπῆς, τὰς σειρὰς ὠραίων κυριῶν τῆς αὐλῆς, τὰ ποικιλόχροα πλήθη

1. Νικηφόρος XIV, κ. 50, συγγραφεὺς ὅστις ἄλλως εἶνε πάντῃ ἀκριτος. Καὶ ὁ Tillemont ἀπορρίπτει τὴν ἡλικίαν τῶν 27 ἐτῶν. Ὁ Sabatier (Monn. Byz. τόμ. Α', σ. 119) ἀξιάει μάλιστα αὐτὴν εἰς 29 ἔτη, ἀποδεχόμενος ὡς ἔτος γεννήσεως τῆς Ἀθηναῖδος τὸ 393.

2. Ἡ χρονολογία εὐρήσκει ἐν τῷ Πασχαλίῳ Χρονικῷ, συμφωνοῦντος καὶ τοῦ Μαρκιλλίνου.

3. M a r κ e λ λ ἰ ν ο ς ἐν ἔτι 415.

τῶν θερμῶν, τὰς μεγαλοπρεπεῖς πομπὰς τοῦ κλήρου, τῆς συγκλήτου, τῶν ἐν τέλει. τῆς αυτοκρατορικῆς φρουρᾶς καὶ τὴν πικρότητα τοῦ ἀλαζόντος λαοῦ τοῦ Βυζαντίου. Οὐδεὶς περιέγραψεν ἤρην τὴν κατὰμετρον πολυτίμων λίθων, ὑπὸ κάλλους δὲ καὶ χάριτος ἀπαστρέπτουσαν αυτοκρατορικὴν νόμην, οὐδ' εἰδείξεν ἡμῖν τὴν ἐκφρασίν τῆς εὐδαιμονίας ἢ τὰ δάκρυα τῆς συγκινήσεως, οὐδὲ ἀφηγήθη τὰς μυθώδεις ἐορτάς, ἐν τῷ αυτοκρατορικῷ μεγάρῳ τοῦ Βυζαντίου, ὧν ἀφορμὴ ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ φιλοσόφου Λεοντίου. Οἱ δὲ χρονογράφοι ἀναφέρουσι μόνον ξηρῶς καὶ διὰ βραχείων, ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολις ἐώρτασε τοὺς αυτοκρατορικοὺς γάμους διὰ δημοσίων θεαμάτων καὶ ἵπποδρομιῶν.

Ὁ Θεοδοσίος ἔστειλε τὴν ἐκυτοῦ καὶ τὴν τῆς συζύγου εἰκόνα εἰς τὴν ἐν Ῥαβέννῃ Ῥωμαϊκῇ αὐλῇ· ἀλλὰ δὲν ἐξεύρομεν πῶς τὸ γεγονός τοῦτο ἐγένετο ἀποδεκτὸν παρὰ τοῦ θεοῦ Ὀνωρίου καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, τῆς αὐγούστας Πλακιδίας.

Θ'.

Ἡ Ἀθηναῖς ἦτο ἤδη δέσποινα ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Βυζαντίου, τῇ ἑδρᾷ ταύτῃ ἐπιφανῶν αυτοκρατόρων καὶ αυτοκρατειῶν, καὶ ἐκεῖθεν ἐθεάτο χαίρουσα τὴν μεγάλην πόλιν εἰς ἣν καταφυγούσα ἐξ Ἀθηνῶν ἐγένετο σύζυγος αυτοκράτορος. Ἐν τῷ καισαρικῷ τούτῳ ἀνακτόρῳ ὁ Κωνσταντῖνος προσεπάθησε νὰ ὑπερακοντίσῃ τὸ Ῥωμαϊκὸν Παλάτιον καὶ πράγματι τοῦτο ὑπερέβηκεν ἐκεῖνο διὰ τῆς ὀχυρᾶς καὶ ἁμα θελκτικῆς αὐτοῦ θέσεως πρὸς τὸ στενὸν τὸ χωρίζον τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν τῆς Ἀσίας. Ἐκεῖ ἐξηπλοῦτο τὸ μέγα αυτοκρατορικὸν μέγαρον ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς γλώσσης τοῦ Βοσπόρου, εἴη καὶ ποτὲ ἐκεῖτο ἡ Ἀρχὴ τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου. Κλίμακες μαρμάριναι ἦγον εἰς τὸν πρὸ τοῦ ἀνακτόρου λιμῆνα, ἐν ᾧ ἠγκυροβόλουσαν τὰ περίτεχνα πλοῖα τὰ προωρισμένα διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ αυτοκράτορος.

Τὰ δὲ βασιλεῖα ἦσαν, ὡς τὸ ἐπὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Παλατινοῦ, λαβύρινθος μεγάρων καὶ αὐλῶν, κήπων, τρικλινίων καὶ αἰθουσῶν, αἷς εἶχον διακοσμηθεῖ ἢ πολυτέλει τῆς Ἀνατολῆς καὶ αἱ τέχναι τῆς Ἑλλάδος διὰ κάλλους καὶ ὑπερῶχου μεγαλοπρεπείας. Ἐν τῷ μέσῳ εὐρίσκετο ἡ μεγάλη αἶθουσα τοῦ θρόνου προωρισμένη εἰς τὰς ἐπισήμους τοῦ κράτους ὑποθέσεις, ἐν ᾧ τὸ διάσημον πορφυροῦν δωμάτιον ἐδέχετο τὰς αυτοκρατεῖρας ὅτε ἐπληκίσαιζεν ἡ ἀγωνιώδης ὥρα καθ' ἣν ἐμελλε νὰ δωρηθῆ εἰς τὸν κόσμον πορφυρογέννητος βλαστὸς.

Νοτίως ἔφραεν ἡ κοιλίς ἢτοι κοιλιάδης θύρα διὰ πλουσιῶν κήπων καὶ τοῦ προαυλίου τοῦ καλουμένου Τρικλινίου εἰς τὸν Ἴπποδρομον, τὸ περιώνυμον κέντρον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πασῶν τῶν δημοσίων διασκεδάσεων, πάντων τῶν παθῶν τοῦ ἀνησύχου αὐτῆς λαοῦ. Ἐκεῖ ἔσταντο οἱ

τέσσαρες χρυσοὶ Ἴπποι, οἱ ποτὲ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Χίον, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν μητρόπολιν ταύτην μετενεχθέντες. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ τοῦ ἵπποδρόμου ὑψούτο ὁ αἰγυπτιακὸς ὀβελίσκος ὃν Θεοδοσίος ὁ Μέγας εἶχεν ἀνεγείρει τῷ 390.

Δυτικῶς ἦγεν ἡ ὁδὸς διὰ τῆς Χαλκῆς Πύλης εἰς τὴν Χάλκην, τὰ προπύλαια τῶν βασιλείων, συνιστάμενα ἐκ μεγάρων καὶ στοῶν, κεκαλυμμένων πάντων διὰ χαλκῶν κεράμων ἐπιχρῶτων. Κατὰ δὲ τοὺς θυρῶνας ἔσταντο οἱ πραιτωρικῶν φρουροὶ τοῦ αυτοκράτορος.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς αυτοκρατορικῆς στοᾶς μεταξὺ τῆς ἁγίας Σοφίας καὶ τοῦ βουλευτηρίου εἰς τὴν πρώτην τῶν ὠραίων πλατειῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸν αὐγούστιον φόνον. Τὸ ἐκ πορφυρίτου ἀγαλμα τῆς αὐγούστας Ἑλένης παρεῖχεν αὐτῇ τὸ ὄνομα. Ἔσταντο δὲ αὐτόθι ἐπὶ στήλης καὶ ὁ ἀργυροῦς ἀνδριάς Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, ἰδρυθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀρκαδίου. Τὸ δὲ μέσον τῆς πλατείας ταύτης κατεῖχε τὸ Μίλιον, ὁ λαμπρὸς ἀψιδόσχημος ὁδοδείκτης πασῶν τῶν λεωφόρων τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, ἀναλογίαν ἔχων κατὰ τοῦτο πρὸς τὸ ἐν Ῥώμῃ χρυσοῦν Μιλλιάριον. Ἐκτὸς δ' ἄλλων ἀνδριάντων, οἷοι οἱ τοῦ Τραϊανοῦ καὶ Ἀδριανοῦ ἐρίππων, ἔσταντο κατὰ τὸ Μίλιον τοῦτο ὁ ἔριππος ἀνδριάς τοῦ συζύγου τῆς Ἀθηναῖδος, φέρων ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ τὴν ὑδρῶγειον σφαιραν, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ Νίκην στέφουσαν αὐτόν.

Ἀπὸ δὲ τοῦ αὐγούστου ἔφραεν ὁδοὶ βορείως εἰς τὰ λουτρά τοῦ Ζευξίππου, εἰς τὸν Οἶκον τῶν Λαμπτήρων, ἢτοι τὴν πολύφωτον ἀγορὰν παρὰ τὸ Χρυσοῦν Κέρας, καὶ εἰς τὸν παγκόσμιον λιμῆνα, πλήρη φορτηγῶν πλοίων ἅτινα ἔφραεν τοὺς θησαυροὺς τῆς Ἰνδίας, τῆς Περσίας, τῆς Ἀραβίας καὶ τὰ ἐμπορεύματα δυτικῶν καὶ βορείων ζωνῶν εἰς τὴν αυτοκρατορικὴν πόλιν.

Νοτίως δ' ἔφραεν ἄλλοι ὁδοὶ πάλιν εἰς τὸν Ἴπποδρομον καὶ εἰς τὰς παρὰ τὴν Προποντίδα συνοικίας, δυτικῶς δὲ διὰ τῶν στοῶν τοῦ Σεδήρου εἰς τὴν κυριωτάτην πλατεῖαν τῆς πόλεως, εἰς τὸν παμμεγέθη καὶ ἐλλειψοειδῆ φόνον τοῦ Κωνσταντίνου. Τὴν εἰσοδὸν αὐτοῦ ἀπετέλουσαν δύο ἀψίδες θριαμβευτικαί, διώροποι δὲ στοαὶ ἐκ μαρμάρου προκοννησίου περιέβαλλον αὐτόν. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἔσταντο ὁ ἑκατὸν ποδῶν ὕψος ἔχων ἐκ πορφυρίτου κίων, ὑφ' οὗ τὴν βᾶσιν ἐπιστεύετο κεκρυμμένον τὸ πηλᾶδιον τῆς Ῥώμης· ἔφραεν δὲ οὗτος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τὸν χαλκοῦν κολοσσαῖον ἀνδριάντα τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Νέας Ῥώμης.

Ὁ φόνος τοῦ Ταύρου ἢ Θεοδοσιανὸς ἐκεῖτο πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ κατὰ τὴν Προποντίδα· ἐνταῦθα δὲ ὕψουτο ὁ ἀργυροῦς ἀνδριάς Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου ἐφ' ὕψηλῳ κίονος θριαμβευτικοῦ, ἀπομιμουμένου τὸν ἐν Ῥώμῃ Τραϊάνειον. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐκάθητο αὐτόθι ὡς Βελλεροφῶν ἐπὶ πηγᾶς χαλκοῦ, τὸ δὲ καλλιτέχνημα τοῦτο προ-

ήρχετο ἐξ Ἀντιοχείας. Ἐν δὲ τῷ φόνῳ τοῦ Ἀρκαδίου ἔσταντο ἄλλοις κοιλιάδης κίων, ἐφ' οὗ Θεοδοσίος ὁ δεύτερος εἶχεν ὕψουσι ἐν ἔτει 420 τὸν ἀνδριάντα τοῦ πάππου.

Τὸ δὲ ἀνατολικὸν ἤμισυ τῆς πόλεως, τὸ κυριώτατον μέρος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπέκλειε πρὸς δυσμὰς ἢ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Θεοδοσίου τελειωθείσα καὶ κοσμηθείσα χρυσῇ πύλῃ τῶν χερσαίων τειχῶν.¹

Ὡς ἀφίλομα τῆς παλαιᾶς παρὰ τὸν Τίβεριον Ῥώμης· εἶχε κτισθῆ ἡ νέα βασιλεὺς πόλις τῆς Ἀνατολῆς ὑπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς. Ὡς ἐκεῖνη εἶχε καὶ αὕτη δεκατέσσαρας ῥεγῶνας ἢ τμήματα, ἐπτὰ λόφους, ἐν Καπιτώλιον, ἐν Παλάτιον, ἐν Στρατήγιον ἀνάλογον πρὸς τὸν campum Martis, ἀγορὰς, ναοὺς, βασιλικὰς, θέατρα, θέματα καὶ τὸν ἵπποδρομον μετὰ τῶν μερῶν αὐτοῦ. Ἐκαστος Ῥωμαῖος ἐπισκεπτόμενος τὴν ἀγέρωχον Κωνσταντινούπολιν, τὴν κατὰ τὴν γνώμην τῶν Ἑλλήνων ὠραιωτάτην ταύτην πόλιν τῆς ὑψηλῆς, ἠδύνατο νὰ μειδιάσῃ πρὸς τὴν δουλικὴν ταύτην μίμησιν τῆς Ῥώμης καὶ νὰ ἐπιφύσῃ τὴν κρίσιν, ὅτι τὰ παμμεγέθη ἐκεῖνα κτίρια ἦσαν μόνον μεγαλοπρεπεῖς ἀλλὰ ψυχρὰ οἰκοδομαί, μὴ φέρουσαι χαρακτῆρα μνημειακῶν καὶ ἱστορικῶν καὶ στεροῦμεναι τοῦ ὑψηλοῦ κάλλους τῶν κτιρίων τῆς Ῥώμης ἐκ τῶν χρόνων τοῦ αὐγούστου, Τραϊανοῦ καὶ ἄλλων αυτοκρατόρων. Ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ πακρῶσῃ ὅτι τὰ μειονεκτήματα ταῦτα ἀντεσηκόνοντο ὑπὸ τῆς ἀπαραιμίλλου θέσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τὰς θαλάσσας τὰς χωριζούσας τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην καὶ ὑπὸ τῆς ὀσμῆς αὐξήσεως ἀναπτύξεως πλούτου καὶ πολιτικοῦ μεγαλείου, ἥτις, ὡς εἶδε, ἐμελλε τὴν θυγατέρα ταύτην τῆς παλαιᾶς Ῥώμης νὰ καταστήσῃ κυρίαρχον τοῦ ἐλληνορωμαϊκοῦ κόσμου.

Ὅτε ἡ Ἀθηναῖς ἐγένετο σύζυγος τοῦ Θεοδοσίου, ἡ νέα πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολῆς οὐδ' ἑκατὸν ἤδη ἠρίθμει ἐτη ὑπάρξεως, μόλις δὲ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ πάππου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἶχε γένει ἡ διαρκὴς μητρόπολις τῶν Βυζαντινῶν δεσποτῶν. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον εἶχεν ἀποκτήσει ἑκτασιν δέκα καὶ τεσσάρων Ῥωμαϊκῶν μιλίων καὶ ἐξηπλοῦτο ἔσα ἔσα ἐν τοῖς χρόνοις Θεοδοσίου τοῦ Β' ἐφ' ἅπαντων τῶν ἐπτὰ λόφων.² Ἦτο τὸ συνεντευκτικόν τῶν

1. Περὶ τῶν βυζαντινῶν ἀνακτόρων καὶ τῶν περὶ εἰδήσει εὐρίσκωμεν παρὰ τῷ Duc a n g e, Constant. christiana, H ä m m e r Constantinopel und der Bosphoros, O. F r i c k ἐν ἄρθρῳ Byzantium ἐν τῇ τοῦ Pauly Realencyclopädie καὶ H e r z b e r g Gesch. Griechenlands unter den Römern τόμ. Γ. σ. 253 κ.δ. Εὐχρηστον παράστασι μετὰ σχεδίου παρέχει ὁ A. Sch m i d t ἐν τῇ πραγματείᾳ Der Aufstand in Constantinopel unter Kaiser Iustinian. Ὁ δ' Ἑλλῶν ἀναγνώστης ἔχει πρόχειρα ἄριστα ἀναγνώσματα τὴν τρίτομον Κωνσταντινούπολιν τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Βυζαντινῆς μελέτης τοῦ Πασπάτη.

2. 18. G i b b o n. κεφ. XVII. Κατὰ τοὺς ὑπολογισ-

φυλών και γλωσσών τῆς Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, τὰ ἐμπόριον τριῶν ἡπείρων ὡς ποτε ἡ Ἀλεξάνδρεια καὶ ἡ Ῥώμη, τὸ ἀπόβλητον κεντρικὸν φρούριον καὶ τὸ κέντρον τῆς διοικήσεως κράτους μεγάλου, συντηρησμένου δίκην ψηφιδωτοῦ ἐν χωρῶν παλαιωτάτων ἔχουσιν ἱστορίαν, οὐτινος ὁ χαρακτῆρ τῶν μόλις ἤρξατο ἀποτυπούμενος.

Ἡ αὐτὴ ἔλλειψις ἐθνικῆς ἐνότητος ἢ ἰδιάζουσα εἰς ὅλον τὸ ἀνατολικὸν Ῥωμαϊκὸν κράτος ἀπετυποῦτο καὶ ἐν τῇ νέα αὐτοῦ πρωτεύουσῃ. Ὡς ἀσιανός τις δεσπότης κατὰ τὴν κτίσιν ἀναλόγων πόλεων, ὁ Κωνσταντῖνος εἶχεν οἰκίσει αὐτὴν διὰ τῆς βίας, μετενεγκὼν εἰς αὐτὴν ἐποίκους ἐκ γειτόνων τε καὶ ἀπωτάτων πόλεων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους. Καὶ ἡ μὲν βῆσις τοῦ πληθυσμοῦ ὑπῆρξεν ἑλληνικὴ, ἀλλ' οἱ Ἀσιανοὶ ἐποίκοι ἀπέτελεσαν ἐξ ἀρχῆς τὸ πλεῖστον μέρος. Κατ' ὄλιγον δὲ προσήλθον καὶ ἄλλα στοιχεῖα οὕτως ὥστε ἡ Κωνσταντινούπολις παρίστανεν ἐν μικρογραφίᾳ αὐτὸ τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος. Ῥωμαῖοι, Ἕλληνας καὶ Σύροι, Αἰγύπτιοι, Ἀρμένιοι καὶ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ καὶ βάρβαροι οὐνικῆς καὶ γερμανικῆς καταγωγῆς ἀπαρτίζοντες τὸν πυρῆνα τοῦ στρατοῦ συναπετέλουν τὸ ἀσύντακτον μίγμα τοῦ λαοῦ τῆς παρὰ τὸν Βόσπορον αὐτοκρατορικῆς πόλεως, ὅστις κατὰ τὸ πλῆθος ὑπερέβαιναν ἤδη ἀπὸ μακροῦ τὸν τῆς συγχρόνου Ῥώμης.

Ἦτο δὲ λαὸς ἤδη ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει καὶ ἐν ὀργασμῷ εὐρισκόμενος, στερούμενος δὲ τῆς αὐτοσυνειδήσεως ἧτις γεννᾷ μεγάλην ἐνιαίαν ἱστορίαν. Ἡ νέα πλάσις τοῦ Κωνσταντίνου ἄτε προσληθῶσα ἐκ τοῦ γήρατος τῆς Ῥώμης ἐνεῖχεν ἤδη ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς χαρακτῆρας πρεσβυτικούς. Ἐν τῷ βίῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Θεοδοσίου καὶ τῆς Ἀθηναῖδος ὀρώμεται ἀπανταχοῦ ὄζειαι ἀντιθέσεις, ἐπεὶ αὐτόθι συννοοῦντο ἢ εἰδωλολατρικά καὶ ὁ Χριστιανισμὸς, ὁ παλαιὸς ἐκλείπων καὶ ὁ νέος ὀργῶν κόσμος. Ἐκταῦθα παρυσιάζονται πλησίον ἀλλήλων πλοῦτος ἀσιατικὸς καὶ ἐπιδεσπότης τοῦ ὄχλου πένια, πίστις χριστιανικὴ καὶ ἀστρολογία γαλθαϊκὴ καὶ περσικὴ, καλόγροι ἀσκητεύοντες καὶ ἀρχαῖοτροποὶ φιλόσοφοι πενόμενοι, ἢ λεπτοτάτη τῶν Ἑλλήνων κλασικὴ παιδείσις καὶ ἡ ἀνήμερος τῶν Σκυθῶν ἀγροικία, τὰ λείψανα πάντων τῶν παλαιῶν τῆς Ἀνατολῆς θρησκευμάτων, αἱ κακίαι καὶ ἀρεταὶ τῆς ἀρχαίας καὶ νέας ἀνθρωπότητος, ἡ σκυθρωπὴ σοβαρότης τε καὶ ὑποκρισία τῆς χριστιανικῆς ἀσκητικῆς καὶ ἡ τὰ μάλιστα ἐκδιεδιτημένη φιληθονία.

Ἡ μανία τῶν Ῥωμαίων ἐστὶ κατ' αὐτοὺς τούτους τοὺς χρόνους τῆς πολιτικῆς αὐτῶν παρακμῆς διὰ τὰ θέατρα καὶ τὰ ἀμφιθέατρα εἶνε ἀρκατὰ γνωστῆ, ἀλλὰ δὲν ἦτο ἐξαιρέτως μεγάλη ἐν σχέσει πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ὁ Ἰππόδρομος μετὰ τῶν φατριῶν αὐτοῦ κατέστη δύναμις ἐν τῷ κράτει, πολλῶν κινδυνωδέστερα τῆς τῶν αἰμάτων τοῦ Frick ἢ περίοδος τῆς πόλεως περιλαμβάνειν ἑκατὸν ἑνδεκά στάδια.

ἀρχαίων Πραιτωριανῶν. Ὁ ἀναγινώσκων τὰς ἀμιλλίας Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου βλέπει ὅποια ὑπῆρξεν αἱ κακίαι, αἱ ματαιότητες, ἡ παραζάλη, ὁ φανατισμὸς καὶ ἡ ἀκόμη εἰδωλολατρικὴ δεσιδαιμονία τοῦ παρὰ τὸν Βόσπορον χριστιανικοῦ λαοῦ.

Ὅλοι οἱ τύποι τοῦ δημοσίου βίου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἦσαν ἀκόμη Ῥωμαῖοι, γλώσσα δὲ τῶν εὐπατριῶν, τοῦ κράτους καὶ τῆς αὐλῆς ἦτο ἡ λατινικὴ. Ἡ Ἀθηναῖς πιθανῶς εἶχεν ἐκμάθει αὐτὴν ἤδη ἐν Ἀθήναις, ἐπεὶ δὲ ἡ παγκόσμιος τῆς Ῥώμης γλώσσα ἐδιδάσκετο καὶ ἐκαλεῖτο ἀπανταχοῦ ἐν ταῖς σχολαῖς τῶν πόλεων τοῦ κράτους, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Ἀντιοχείᾳ. Ἡ λατινικὴ δὲ διατηρήθη μέχρι τοῦ ἔκτου αἰῶνος ὡς ἐπίσημος ἐν Κωνσταντινουπόλει γλώσσα. Γρηγόριος ὁ πρῶτος εἶχε διαδιώσει αὐτόθι ἔτη τινὰ πρὶν ἢ γείνη πάσας ὡς ἐξάρχος τῆς Ῥώμης καὶ ὅμως δὲν ἐξέμαθε τὴν ἑλληνικὴν. Οἱ νόμοι τοῦ κράτους ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τε Θεοδοσίου τοῦ Β' καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ λατινιστῆ, καὶ ἐν αὐταῖς δὲ ταῖς συνάδοις τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εἰ ἑλληνιστὶ λαλοῦντες ἐπίσκοποι ἠναγκάζοντο νὰ ἐπιτρέπωσι καὶ λατινικοὺς λόγους. Οὕτω δὲ ὁ διάδοχος Θεοδοσίος τοῦ μικροῦ, ὁ αὐτοκράτωρ Μαρκιανὸς, προσεφώνησε τοὺς πατέρας τῆς ἐν Χαλκηδόνι τῷ 451 συνεληθούσης συνόδου διὰ λόγου ἀπαγγεληθέντος λατινιστῆ. Τὰ δὲ βυζαντινὰ νομίσματα διετήρησαν τοὺς Ῥωμαϊκοὺς τύπους καὶ λατινικὰς ἐπιγραφὰς μέχρις αὐτοῦ τοῦ 7^{ου} αἰῶνος, ὅτε ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ ἐπιγραφῶν ἑλληνικῶν⁴.

Κατὰ ταῦτα ὁ μὲν Ῥωμαϊκὸς βίος ἐνεργεῖτο ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ τοῖς νόμοις, ἀλλὰ ὁ ἑλληνικὸς ἐθνικὸς εἰσεχώρει ὀσμῆρα ἐπιβλητικώτερος εἰς τὴν πρωτεύουσάν, μετὰ δὲ τούτου ἐτάσσεται ἡ μεγίστη δύναμις τοῦ ἀνατολικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἡ ἐκκλησία. Αὕτη ἦτο ὁ δημόσιος ἀγωγὸς τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, τῆς σοφιστικῆς ῥητορείας καὶ τῆς καθόλου παιδείσεως. Ἡ γλώσσα αὐτῆς ἦτο ἡ ἑλληνικὴ, ἐπεὶ δὲ αὕτη ἦτο ἡ παγκόσμιος γλώσσα τῆς Ἀνατολῆς, ἐφ' ὅσον ἐξικονοῦντο τὰ ὅρια τῶν κατακτήσεων Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου. Ἀπὸ δὲ τῆς ἐκκλησίας προήλθεν ἡ καταπάλαξις τοῦ Ῥωμαϊσμοῦ καὶ ἡ συγχώνευσις αὐτοῦ εἰς τὸν βυζαντινισμόν.

Ὁ βυζαντινισμὸς ἐγεννήθη ὡς ἰδιορρυθμὸς τις πολιτισμὸς τῆς πρωτεύουσας τοῦ ἀνατολικοῦ κράτους, ἧτις ἐπανελάμβανεν ἐκ νέου τὸ παράδειγμα τῆς συγκεντρωτικῆς δυνάμεως τῆς ἀρχαίας Ῥώμης, οὐχὶ δὲ πλέον διὰ κατακτιήσεως ἐνόπλου, ἀλλὰ συννοοῦσα διὰ πνευματικοῦ τινος συνδέσμου διαφόρους λαοὺς εἰς ἓν ὅλον. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς ἐν μεγάλῃ τινὶ γοάνῃ ὁ πολιτισμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ Ῥωμαϊκοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου, ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, ὁ κοσμοπολιτικὸς

4. S a b a t i e r, Description générale des monnaies Byzantines τόμ. Α' σ. 26.

μηχανισμὸς τοῦ καίσαρισμοῦ καὶ τὰ δικαίτηματα καὶ ἔθιμα τῆς Ἀσίας συναπετέλουν σύνδεσμον γνωστότατον ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Βυζαντινισμοῦ. Τὴν ἀρχὴν δὲ τῆς ἐνότητος παρεῖχεν ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησία.

Ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν χρόνων Θεοδοσίου τοῦ Β' ἐγένοντο πρὸς ἐξέλληνισμὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ πρῶτα μεγάλα διζήματα. Αὐτὸς δὲ ὁ αὐτοκράτωρ παρέσχεν εἰς τὸν κόσμον τὴν τρανωτάτην ἀπόδειξιν τῶν φιλλελληνικῶν αὐτοῦ συμπαισιῶν διὰ τοῦ γάμου αὐτοῦ, ἀναθιβάσας ἐπὶ τὸν θρόνον κόρην Ἀθηναῖαν, ἐν ᾗ ἔτι αὐτὸς ὁ πατὴρ εἶχεν ἐκλέξει σύζυγον ἐκ Γαλλίας, καὶ περὶ δὲ ὀρθοδοξότατος ὢν ἐπραξε τοῦτο ἀδιαφορῶν ὅτι ἡ Ἑλληνὶς ἐκείνη πρὸ μικροῦ ἔτι ἔθυσεν εἰς τοὺς θεοὺς τῆς Ἑλλάδος.

[Ἐκταὶ συνέχεται.]

ΟΙ ΔΥΟ ΜΑΘΗΤΑΙ ΤΟΥ ΒΕΣΤΜΙΝΣΤΕΡ

[Ἐκ τῶν τοῦ Emile Souvestre].

Κάμε τὸ καλὸ καὶ ρίξ' το 'ς τὸ γυαλό.

Τὸ ἠθικὸν τοῦτο ἀξίωμα ἐραυρόζεται καθ' ἐκάστην. Ὄντως δὲ σπανίως συμβαίνει τὸ ἀγαθὸν νὰ μὴ φέρῃ ἡμέραν τινὰ εἰς τὸν πράττοντα αὐτὸ εἴτε χαρὰν εἴτε φθῆμην καλὴν. Οἱ λέγοντες, ὅτι ἡ ἀφοσίωσις εἰς τι δὲν συνεπιφέρει ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εὐτυχίαν, ἀπατώνται συχνάκις καὶ συγχέουσι τὴν πραγματικὴν εὐτυχίαν μετὰ τῆς κατ' ἐπιφάνειαν. Ἀληθέστερος ἤθελον εἶνε ἐὰν ἔλεγον, ὅτι ἡ ἀφοσίωσις δὲν φέρει οὔτε πλοῦτον, οὔτε ἰσχύν. Ἀλλὰ τίς δὲν ἔχει, τοῦλάχιστον ἀπαξ ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ, ὠφελῆθ' ἐξ ἐντίμου πράξεως, τὴν ὁποῖαν ἐνόμιζε λησμονηθεῖσαν; τίς ἀγαθοεργὸς ἀνθρώπος δὲν συνήντησε τοῦλάχιστον ἀπαξ ἐν τῷ κόσμῳ ἀγνωστον, ὃν ἀπέκτησε φίλον ὡς ἐκ τῆς καλῆς αὐτοῦ φήμης; Ὡστε δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι εἶνε μικρὸν τι αὐτῆ ἢ ἀδελφότης, ἧτις συνάπτει πάσας τὰς τιμίας ψυχὰς, καὶ ἧτις ἀσφαλίζει μετ' ἀγαθὴν πράξιν, τὴν ὑποστήριξιν ἐκείνων, οἵτινες εἶνε ἱκανοὶ νὰ ἐννοήσωσι καὶ μιμηθῶσι τὸν πράξαντα αὐτήν; Ἄλλως τε δὲ καὶ τίς δύναται νὰ μαντεύσῃ, τί ἐπιφύλασσει αὐτῷ ἡ συγκυρία τῶν περιστάσεων, καὶ ὁποῖους καρπούς θ' ἀποκομίσῃ αὐτῷ εἰς τὸ μέλλον εὐεργεσία τις; Δὲν πρέπει νὰ εἶνε τις χρηστός ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ τῆς ἀναποδόσεως, διότι τοῦτο ἡθελε εἶνε κερδοσκοπία τῶν αἰσθημάτων τῆς καρδίας αὐτοῦ, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀξιοῖ τις ἀμοιβὴν διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων του, δύναται νὰ ἐλπίζῃ, ὅτι θὰ εὖρη παρὰ τοῖς ἄλλοις τὴν ἀφοσίωσιν, τὴν ὁποῖαν εὖρον παρ' αὐτῷ, καὶ ὅτι περιστάσεως δοθείσης θὰ θερίσῃ μικρὰν εὐγνωμοσύνην, ἐνθα ἔσπειρον ἀφθονον εὐεργεσίαν.

Τὸ ἐπόμενον ἀνέκδοτον ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Ἀγγλίας νομίζομεν ὅτι εἶνε πειστικὸν παράδειγμα τῆς ἀληθείας ταύτης.

Ἐν τοῖς χρόνοις τῶν ἐρίδων τοῦ Κοινοβουλίου

καὶ τοῦ βασιλέως Καρόλου τοῦ Α' αἱ δύο φατρίαι ἐξοπλισθεῖσαι ἐπολέμουν μετὰ λύπης. Ὁ στρατὸς τοῦ βασιλέως εἶχε πλειστάκις ἠττηθῆ, καὶ ἐκείνοι τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, οἵτινες εἶχον λάβει ἀνὰ χεῖρας τὰ ὄπλα, ἤχθησαν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τῶν ἰδρυθέντων ὑπὸ τοῦ Κρόμβελ ἐν ἐκάστη πόλει, ἵνα καταδικασθῶσιν ὡς ἐπαναστάται.

Ὁ σὶρ Πατρίκιος τοῦ Newcastle ἦτο εἰς τῶν δικαστῶν. Ἦτο ἀνθρώπος αὐστηρῶν ἠθῶν, ὀνομαστός ἐπὶ τῇ σταθερότητι τῶν δημοκρατικῶν φρονημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἡπιότητι χαρακτῆρος, εἰς ὃν ὁ Κρόμβελ ἀπένευεν ὑπόληψιν ὀλῶς ἰδαιτέρην. Ἡ ἐπισφαλὴς αὐτοῦ ὑγεία ἐκόλυσεν αὐτὸν ν' ἀναμιγθῆ εἰς τὰς στρατιωτικὰς κινήσεις, διὸ καὶ ἠσχολεῖτο εἰς ἐξυπρέτησιν τῶν συμφερόντων τῆς δημοσίας τότε γνώμης, τὴν ὁποῖαν ἀπεδέξατο διὰ τῶν φώτων αὐτοῦ, ἀναφέρεται δὲ ὡς δραστηριώτατος, δεξιώτατος, ἀλλὰ καὶ ὡς ὁ μᾶλλον ἀδέκαστος δικαστῆς τῆς κομμητείας.

Ἐσπέραν τινὰ, καθ' ἣν ὁ σὶρ Πατρίκιος εἶχε συναθροίσει φίλους καὶ ἐγευματίζεν ἐν εὐθυμίᾳ ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, στρατιῶται εἰσέρχονται μετὰ αἰχμαλώτου βασιλόφρονος, τὸν ὁποῖον πρὸ ὀλίγου εἶχον συλλάβει. Οὗτος ἦτο ἀξιωματικὸς ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ στρατοῦ τοῦ Καρόλου ἔσπευσε νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ παράλια, ὅπως εὖρη τρόπον μεταβάσσει εἰς Γαλλίαν. Ὁ σὶρ Πατρίκιος διέταξε νὰ λύσῃσι τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἐπειτα δὲ διατάξας νὰ ἐτοιμάσῃσι παρὰ τῇ ἐστία νέαν τράπεζαν, εἶπε:

— Σήμερον εἶνε ἡ ἐπέτειος τῶν γενεθλίων μου, θέλω νὰ περατώσω εὐθύμως τὸ δεῖπνον τὸ ὁποῖον ἤρχισα δώσατε ἀναψυκτικὰ εἰς τὸν ἀξιωματικὸν καὶ εἰς τοὺς ὀδηγήσαντας αὐτόν. Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν θέλω νὰ ζενίσω αὐτόν, τὸν ὁποῖον μετὰ μίαν ὥραν θὰ δικάσω.

Οἱ στρατιῶται εὐχαριστήσαντες παρεκάθησαν εἰς τὴν τράπεζαν πλησίον τοῦ αἰχμαλώτου, ὅστις ἐφαίνετο, ὅτι τὸ καθ' ἑαυτὸν ἔλαβε θάρρος καὶ ἤρχισε νὰ τρώγῃ μετὰ τῶν ἄλλων μετὰ πολλῆς ὀρέξεως.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Πατρίκιος ἐπανῆλθε καὶ παρεκάθησεν εἰς τὸ συμπόσιον μετὰ τῶν φίλων του, καὶ ἐπαιέλαβε τὴν διακοπεῖσαν διὰ τῆς ἐλευσεως τῶν στρατιωτῶν συνομιλίαν.

— Λοιπὸν, σὰς ἔλεγον, ἐξηκολούθησεν, ὅτι δεκαπενταετῆς τὴν ἡλικίαν ἤμην ἔτι τόσον ἰσχνός, ὥστε πάντες κατεφρόνουν τὴν ἀδυναμίαν μου ἢ κατεχρῶντο αὐτῆς διὰ νὰ μὲ κάμνωσι νὰ ὑποφέρω. Κατ' ἀρχὰς εἶχον νὰ ὑποφέρω τὴν κατεχρῶσιν τῆς μητριάς μου, μετὰ δὲ ταῦτα ἐδέξασα νὰ ὑπομένω τὴν τῶν συντρόφων μου. Εἰς τὸν παῖδα τὸ θάρρος συνίσταται εἰς τὴν συναίσθησιν τῶν δυνάμεων του. Ἡ ἀδυναμία μου μὲ κατέστησε δεῖλόν, ἀντὶ νὰ σκληρυνθῶ ἐν τῇ κακοχίᾳ, αἱ βαναυσότητες εἰς τὰς ὁποίας ἤμην ἐκ-

θετιμύμενος με κατέστησαν μάλλον ευαίσθητον και μάλλον περιφρονον πρό των πόνων. Ἐζῶν ἐν διηνηκεῖ τρόμῳ, ἀλλ' ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐφορούμην τὴν ράβδον τοῦ διδασκάλου· δις ὑπέστην τὴν σκληρὰν ταύτην τιμωρίαν, και εἶχον τηρήσει ἀνάμνησιν αὐτῆς τόσον τρομερὰν, ὥστε μόνη ἡ σκέψις ὅτι ἦθελον ἐκτεθῆ αὐθις εἰς αὐτὴν, ἐνεποιεῖ τρόμον εἰς ὅλον τὸ σῶμά μου.

«Ἦκουον, ὡς εἶπον ὑμῖν, τὰ μαθήματα τῆς σχολῆς τοῦ Βεστμίνστερ. Αἱ δύο τάξεις τοῦ ἐκπαιδευτηρίου τούτου διεχωρίζοντο δι' ἀπλοῦ παραπετάσματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτο ῥητῶς ἡμῖν ἀπηγορευμένον νὰ ἐγγίζωμεν. Θερινὴν τινα ἡμέραν ὕπνος με κατέλαβεν ἐνῶ ὁ καθηγητὴς ἡρμήνευεν ἡμῖν τὴν Ποιητικὴν τοῦ Ἀριστοτέλους. Θόρυβος ἐπισυμβᾷς ἐν τῇ τάξει με ἐξήγειρεν αἰφνιδίως και διὰ νὰ μὴ πέσω χαμῆς ἤρπασα τὸ παραπέτασμα τὸ ὅποιον ἐσχίσθη εἰς τὴν χεῖρά μου, και εὐρεῖα ὅπῃ κατέστησε καταφανῆ τὴν γείτονα τάξιν. Οἱ δύο καθηγηταὶ ἐστράφησαν εἰς τὸν θόρυβον, ταῦτο χρόνως δὲ εἶδον τὴν γενομένην φθορὰν. Ἦδύνατο ν' ἀποδώσωσι τὴν αἰτίαν τόσον εἰς ἐμὲ, ὅσον και εἰς τὸν μαθητὴν τὸν εὐρισκόμενον ἐν τῇ δευτέρᾳ τάξει εἰς τὸ ἀντιθετον τοῦ παραπετάσματος· ἀλλ' ἐπροδόθη ἐκ τῆς παραγῆς μου και ὁ καθηγητὴς με διέταξε ὀργίλως νὰ προσέλθω νὰ λάβω δώδεκα ραβδισμούς. Ἦγέρθη κλονούμενος ὡς μέθυσοσ, προσεπάθησα νὰ ὀμλήσω, ἵνα ζητήσω χάριν, ἀλλ' ὁ φόβος ἐπάγωσε τὴν γλώσσαν μου, τὰ γόνατά μου ἐλύθησαν και ψυχρὸς ἰδρὸς κατέρρεεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μου. Τέλος ἐλθὼν πλησίον τοῦ καθηγητοῦ ἐπεσα γονυκλιτής. Τὸ φοβερόν μαστίγιον εἶχε ἤδη ὑψωθῆ ἐπ' ἐμὲ, ὅτε ἤκουσά τινα λέγοντα. «Μὴ δέρετε αὐτόν· ἐγὼ εἶμαι ὁ μόνος ἔνοχος. — Ἐμίλησεν οὕτως ὁ μαθητὴς ὁ εὐρισκόμενος ἐπὶ τοῦ ἐτέρου μέρους τοῦ παραπετάσματος. Προσῆλθον ἐν τῇ τάξει ἡμῶν και ἔλαβε δώδεκα ραβδισμούς. Ἦ πρώτη μου κίνησις ἦτο νὰ καταπαύσω τὴν ἀδικον ταύτην τιμωρίαν, ἐπιζητῶν αὐτὴν δι' ἐμὲ, ἀλλὰ δὲν εἶχον τὴν δύναμιν· και ἀφοῦ ἐδόθη ὁ πρῶτος ραβδισμὸς ἤσχύονθην νὰ ὀμλήσω.

Ἀφοῦ ὑπέστη τὴν τιμωρίαν ὁ μαθητὴς διπλῆ πλησίον μου, τὰς χεῖρας ἔχων αἰμοσύτους και μοι εἶπε, χαμηλῆ τῆ φωνῆ, μετὰ μειδιάματος, ὅπερ δὲν θὰ λησμονήσω ἐν τῷ βίῳ μου.

— Μὴ περιπλέκῃσαι πλέον εἰς τὸ παραπέτασμα, διότι ἡ ράβδος πονεῖ.

Ἐπεσα γονυκλιτής κλαίων ἐν λυγμοῖς και ἠναγκάσθησαν νὰ με ἐξαγάγῃσι τῆς τάξεως.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης ἠθανόμην αἰσχύνῃ ἐπὶ τῇ δειλίᾳ μου, και ἐπραττον πᾶν, ἵνα ὑπερνικήσω αὐτὴν. Ἐλπίζω ἐπὶ τέλους, ὅτι τὸ κατάρθωσα.

— Καὶ δὲν γνωρίζετε ποσῶς τὸν γενναῖον ἐκείνον μαθητὴν, ἠρώτησέ τις τῶν συνδαιτυμόνων· δὲν ἐπανεἶδετε αὐτόν ἔκτοτε;

— Οὐδέποτε, δυστυχῶς. Δὲν ἦτο ἐκ τῶν συμμαθητῶν μου ἐν τῇ τάξει μου, ἐγὼ δὲ μετ' ὀλίγον κατέλιπον τὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦ Βεστμίνστερ. Ἄ, μάρτυς μου ὁ Θεὸς, προσέθηκεν ὁ Πατρίκιος δακρύων, πολλάκις ἐζήτησα ἐν τῇ προσευχῇ μου νὰ ἐπανιδῶ ἐκείνον, ὁ ὁποῖος ὑπέφερε τόσῳ δι' ἐμὲ θὰ ἐδίδα πολλά ἐτη τῆς ζωῆς μου διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ συγκρούσω μίαν φορὰν τὸ ποτήριόν μου πρὸς τὸ ἰδικόν του.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἔχων τις ἀνά χεῖρας ποτήριον ἐπροχώρησε πρὸς τὸν σὶρ Πατρίκιον, ὁ ὁποῖος ἐγείρας τοὺς ὀφθαλμούς μετ' ἐκπλήξεως εἶδε τὸν βασιλόφρονα αἰχμάλωτον, ὁ ὁποῖος προέτεινε αὐτῷ πρόποσιν μειδιῶν.

— Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ σχισθέντος παραπετάσματος τοῦ Βεστμίνστερ, σὶρ Πατρίκιε, εἶπεν ὁ ἀξιωματικός· ἀλλὰ βεβαίως, ὅτι ἡ μνήμη σὰς ἠπάτησε· δὲν ἔλαθα δώδεκα ραβδισμούς, ἀλλὰ διπλασίους τοῦ ἀριθμοῦ τούτου, διότι ἐξέθεσα ἄλλον εἰς τὴν τιμωρίαν μὴ καταστήσας γνωστὸν ἀμέσως τὸ σφάλμα μου.

— Εἶνε ἀληθές, τώρα τὸ ἐνθυμοῦμαι! ἀνεφώνησεν ὁ δικαστής.

— Καὶ ὁ ἐντιμὸς ὕμῶν καθηγητὴς σὰς εἶδωκε νὰ συντάξῃτε, ἐὰν δὲν μ' ἀπατᾷ ἡ μνήμη, ἐν τῇ περιστάσει ἐκείνῃ, λόγον λατινικὸν ἐπὶ τῶν ἐκουσίων ἀδικημάτων.

— Τὸ ἐνθυμοῦμαι, τὸ ἐνθυμοῦμαι ἐπανέλαβεν ὁ Πατρίκιος· ἀλλ' εἶνε δυνατόν νὰ εἰσθε ὑμεῖς; . . . Ναι, προσέθηκεν, ἀφοῦ παρετήρησεν αὐτόν, ἀναγνωρίζω τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα. . . εἶνε αὐτός, αὐτὸς οὗτος. . . ἀλλ' ἐν ποῖα καταστάσει και ὑπὸ ποῖαν στολήν! . . .

— Ὑπὸ τὴν στολὴν τοῦ βασιλέως μου, σὶρ Πατρίκιε. Εὐγενῆς και Σεῶτος, ὑπέκουσα εἰς ὅ, τι μοι ἐδίδαξεν ὡς καθήκον. Ἦκολούθησα τὸν πατέρα μου εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Καρόλου, ὁ πατήρ μου ἀπέθανε, και ἐγὼ θὰ πράξω ὁμοίως. Τὸ πᾶν βαίνει καλῶς· δὲν ζητῶ εἰμὴ ἐν πρᾶγμα: Ὁ Θεὸς σῶζοι τὸν βασιλέα!

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας ὁ ἀξιωματικὸς ἐπανῆλθε πλησίον τῶν στρατιωτῶν και ἐξηκολούθησεν ἡσύγως τὸ γεῦμά του.

Ἄλλ' ὁ Πατρίκιος ἔμενε σκυθρωπὸς και σύννου. Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην δοῦς τὰς ἀναγκαῖας διαταγὰς, ὅπως ὁ αἰχμάλωτος τύχη πάσης περιποιήσεως, ἀνεχώρησε, μὴ εἰπὼν ποῦ μετεβαίνει, και ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἦτο ἀπών. Ἐπὶ τέλους τὴν τετάρτην ἐπανῆλθε και διέταξε νὰ φέρωσιν ἐνώπιόν του τὸν βασιλόφρονα ἀξιωματικόν.

— Θὰ με δικάσωσιν; ἠρώτησε σεβερῶς οὗτος. Καιρὸς νὰ δοθῇ πέρας, και χάριν φιλάνθρωπίας. Βίμαι τόσον καλὰ εἰς τὸν οἶκόν σας, σὶρ Πατρίκιε, ὅστε ἂν μείνω περισσότερον χρόνον θὰ καταντήσω νὰ ποθῶ τὴν ζωὴν.

— Λόρδε Δέρβυ, εἶπε συγκεκριμένως ὁ δικαστής, πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν μοι εἶπεσ, δεικνύων μοι

τὰς αἰμοσύτους χεῖράς σου. — Μὴ περιπλέκῃσαι πλέον εἰς τὸ παραπέτασμα, διότι ἡ ράβδος πονεῖ. — Ἰδοὺ ἡ χάρις σου, ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ Προστάτου, ἀλλὰ ἦλθεν ἡ σειρά μου νὰ σοὶ εἶπω. — Μὴ λάμβανε τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ Κοινοβουλίου, διότι ὁ Κρόμβελ εἶνε ἀδυσώπητος.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ σὶρ Πατρίκιος και ὁ λόρδος Δέρβυ ἐνηγκαλίσθησαν και ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου ἐζησαν ἐν μεγάλῃ οἰκειότητι, και τοὶ ἔχοντες ἀμφοτέροι ἀντιθετοὺς πολιτικὰς δοξασίας.

M. M.

Ὑπὸ τὸν τίτλον «Κυθνιακά» ἐξεδόθη ἐν Σύμφῳ ὑπὸ τοῦ κ. Ἄντ. Βάλληνδα βιβλίον πολλοῦ λόγου ἀξίον, περιέχον περιγραφὴν τῆς νήσου Κύθνου ὑπὸ τὰς διαφόρους αὐτῆς ἐπόψεις μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας και ἀκριβείας συνταγμένην. Ἐκ τοῦ βιβλίου τούτου παραλαμβάνομεν τὸ μέγεθος τῆς νήσου Κύθνου, ἄτινα, ὡς ὅπως περιέργα και ἐπιχωριάζοντα μόνον ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, εὐχαρίστως, πιστεύομεν, θέλουσιν ἀναγνωσθῆ.

Σ. τ. Δ.

ΚΥΘΝΙΑΚΑ ΕΘΙΜΑ

ἮΘΟϋ.

Ἦνα καλῶς γνωσθῶσι τὰ τῆς Κύθνου, δεόν νὰ περιγραφῶσι τὰ τε ἦθη και τὰ ἔθη και αἱ δοξασίαι τῶν συγχρόνων Κυθνίων, ἃ τόσῳ γνησιώτερον ἀνευρίσκονται, ὅσῳ ἀρχαιότερον ἀναζητοῦνται· διότι τότε ἀνεπιτήδευτα ὄντα ἦσαν ἀμόλυντα τῆς νεωτεριστικῆς πονηρίας, ἣν μετὰ λύπης καθορᾷ τις ὑφέρπουσαν εἰς τὴν κυθνιακὴν κοινωνίαν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετηρίδα. Καὶ δὴ πρῶτον μὲν ἐγκύψωμεν εἰς τὰ περὶ τῶν ἠθῶν.

Ἐκ τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν λοιπὸν φόβου και τῆς ἀλλήλων αἰδοῦς μάλλον ἢ ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης ἀπέχονται τοῦ κακοῦ. Τῇ δὲ καθεστηκυίᾳ ἐξουσίᾳ οὐδέποτε ἀνθίστανται, οὐδὲ γογγύζοντες καταβάλλουσι τοὺς φόρους. Διὸ οὐ μόνον εἰς τὴν τῶν φόρων εἰσπραξίν οὐδέποτε βίαν ἢ ἀπειλὴν ἀνάγκην ἔχει νὰ μεταχειρισθῆ ἡ διοίκησις, ἀλλὰ και εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων ἐπὶ κινήτης και ἀκινήτου περιουσίας οὐδεμίαν δυσχερείαν ἀπαντᾷ ὁ ἐνεργῶν· διότι οἱ πλείονες τῶν ὀφειλετῶν οὐδὲ περιμένουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς κατασχέσεως, ἐφ' ἣ αἰσχύνονται, ἀλλ' ἐκχωροῦσιν ἐκούσιως τῷ δανειστῇ τὰ ἐνυπόθηκα ἢ ἐνέχυρα, ὅταν ἴδωσιν ὅτι ἀδυνατοῦσι ν' ἀποδώσωσι τὰ ὀφειλόμενα, ὧν ἔξαυνοι δὲν γίνονται. οὐδὲ ἂν ἐλλείπῃ ἐγγυητὸς ἀπόδειξις ὀφειλῆς. Τὰς δὲ πρὸς ἀλλήλους διαφορὰς ἀρχαιότερον μὲν διέλυον συμβιβαστικῶς τῇ μεσολαβήσει τῶν προύχόντων ἢ τοῦ δημάρχου ἢ τοῦ εἰρηνοδίκου, ἐπ' ἐσχάτων δὲ μάλλον φιλόδικοι γινόμενοι προσφεύγουσι τινες εἰς τὰ δικαστήρια.

Ἦ δ' ἐπ' ἐσχάτων ἀναφαινομένη ἐκλυσις τῶν ἀρχαϊκῶν ἠθῶν ὑπεισήληθεν ἀπὸ τῶν γειτονικῶν μεγαλοπόλεων, εἰς ἃς φοιτᾷ ἐξ ἀνάγκης ἡ τῶν ἐργατῶν τάξις. Ἀλλὰ και ἡ πρὸς τὴν ὑπὲρ δύναμιν πολυτέλειαν τάξις τῶν γυναικῶν και ἡ ὀλιότερα

ἀπομίμησις τῶν εὐρωπαϊκῶν καινοτομιῶν περὶ τὴν ἐνδυμασίαν οὕτω δεινῶς ἐνσκήψασαι ἐπαπειλοῦσι τὴν βελτιωθεῖσαν οικονομικὴν κατάστασιν τῶν Κυθνίων. Ἦ δὲ φυγοδικία εἰνὲ τι ἀγνωστον τοῖς Κυθνίοις, καθάπερ και ἡ λιποστρατεία, ἣν δυστυχῶς ἐπ' ἐσχάτων ἐνεθάρρυνε πολυειδῶς και πολυτρόπως ἡ ἐπικρατήσασα κυβερνήσις χάριν ἰδιοτελοῦς πολιτικῆς κερδοσκοπίας.

Ἦ δὲ πρὸς τὴν οἰκογένειαν στοργὴ δικτελεῖ οὕσα ἀμείωτος, εἴτε παρ' αὐτῇ διαμῆνει ὁ Κύθνιος εἴτε μακρὰν αὐτῆς πολυετῶς διατρίβει. Ὅθεν σπανιώτατον εἶνε ν' ἀπαντήσῃς Κύθνιον ἐπιλαθόμενον τῆς ἐαυτοῦ οἰκογενείας, και ζωντοχῆραν νὰ εἶη, ὡς ἔθος ταῖς κοινωνίαις ταῖς πολλοῖς τοὺς ἀποδημοῦντας ἐχοῦσι, ἀλλὰ χῆρας διὰ βίου πλείστας ὄσας ἀπαντᾷ· διότι νομίζουσιν ὅτι προσκρούουσιν εἰς τὴν αἰδημοσύνην, ἂν ἔλθωσιν εἰς δεῦτερον γάμον, εἰς ὃν μόλις ἀποτολμῶσιν ἐνίοτε οἱ ἄνδρες, ἀλλὰ και οὗτοι ὑπὸ τῆς κοινωνίας ἀποδοκιμαζόμενοι τελοῦσιν αὐτὸν ἐν γωνίᾳ και παραβύστῳ, πάντων ἀγνωσόντων, εἰ δὲ μὴ, διατρέχουσι τὸν κίνδυνον νὰ χλευασθῶσιν ὑπὸ τοῦ κοινῷ μετὰ τὰ κοινούρια, ἧγουν διὰ κροταλισμῶν δυστήνων ἐκ κεράτων και μεταλλίνων σκευῶν διασυρομένων ἐν ταῖς βύμαις πρὸς ἐμπαιγμὸν τοῦ ἀποστρέξαντος τὴν χηρείαν, εἰς ἣν ὁ θεὸς ἠδδόκησε νὰ τὸν καταδικάσῃ. Ἄλλ' ὅμως τὴν σωφροσύνην ἐγγαμῶ τε και χῆραι τηροῦσι μετὰ μεγάλης αὐστηρότητος. Ὅθεν σπανιώτατα και διὰ πολλοῦ χρόνου παράγεται τέκνον ἐκ κλειψιγαμίας. Δολοφονία δ' ἐν τῇ νήσῳ εἶνε τι ἀγνωστον· ἂν δ' ἐνίοτε γείνη ἀνθρωποκτονία, προέρχεται ἐκ διαπληκτισμῶν ἀσκόπως εἰς ταύτην καταληγόντων, ἀλλὰ και στιγματίζεται ὑπὸ τοῦ κοινῷ ὁ ὅπως δῆποτε φονεύσας, ὡς μικροφόνος.

Ἀστρικὰς δὲ πράξεις βεβαίως ἡ Κύθνος, ἄτε νῆσος μικρὰ, δὲν εὖνοι· ἀλλὰ και ἡ πειρατεία, ἣν ἐπατήθρυσαν γειτονικαὶ τινες νῆσοι, εἶνε τόσον μόνον γνωστὴ ἐν Κύθνῳ καθ' ὅσον οἱ Κύθνιοι γίνονται θύματα τῶν πειρατῶν. Αἱ δὲ ζωοκλοπαὶ και αἱ ζωοκτονίαι, ὅρ' ὧν μαστίζεται ἡ Νάξος και ἡ Ἄμοργος, εἶνε ἀσυνήθεις ἐν Κύθνῳ. Κλοπαὶ δὲ διὰ βήξεως ἢ διὰ τρόπου τινὸς ἄλλου γίνονται σπανιώτατα. Καὶ πῶς νὰ κλέψωσι τὰ ἐν οἰκίαις πεφυλαγμένα, ἐνῶ τὰ γεννήματα μετὰ τὴν συγκομιδὴν ἐν μέσῳ τῶν ἀγρῶν ἐκτεθειμένα διαμένοντα ἐπὶ 40—50 ἡμέρας λακκισμένα, ἧτοι ἐντὸς λάκκων ἀβασθῶν χώματι ἐπικεκαλυμμένα, διατελοῦσιν ὄντα ἀθικτα, οὐδενὸς χεῖρα ἄρπαγα ἐπιβάλλοντος; Μικροκλοπαὶ δὲ τινες διαπράττονται ἐν τοῖς ἀγροῖς ὀπωρικῶν και τῶν τοιούτων, ἀλλὰ και ἡ ἀγορφυλακία ἀργεῖ ἐν τῇ νήσῳ, δι' ἧς εἶνε δυνατόν νὰ περικαλῆ ἡ ἐπήρεια αὐτῆ, ἐφ' ἣ δυστροποῦσιν οἱ κάτοικοι.

Ἦ δὲ μέθη δὲν ἐπιπολάζει, εἰμὴ ἐν τῇ τῶν ναυτικῶν τάξει, ἐνῶ ἡ τῶν γεωργῶν εἶνε μάλλον νηφάλιος και λιτὴ περὶ τὴν δίκαιαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ.

Ἡ δὲ τῶν οἰκίων καθαριότης καὶ εὐπρέπεια ἀρχῆθεν ἐμφιλοχῶσαι, ἐνῶ ἡ περὶ τὴν ἐνδομικτὴν λιτότης διατηρήθη ἐπ' ἐσχάτων, ὡς μὴ ὦρατε διότι παρὰ μὲν τοῖς ἀνδράσι τὴν ἐγχώριον βυμβυκερὰν μετερέτταν ἢ σκούφιν καὶ τὸ ἐντόπιον κοττόβρακον καὶ τὸ ἐσωκάρδιον ἀντικατέστησαν τὸ μακρὸν φέσιον ἢ τὸ καπέλλον ἢ τὸ πολύπτυχον βρακίον ἢ τὸ πανταλόιον ἢ τὸ μεταξοκέντητον μετάνι καὶ γελέκι ἢ τὸ σουρτουῖον καὶ τὸ παλτόν παρὰ δὲ ταῖς γυναῖκιν ἢ ἀπὸ τῶν παραδόξων ἐναρκτικῶν κοττικῶν φορεσιῶν καὶ τῶν ἐξορμάλλων μεταβάσας εἰς τὴν συμριαικὴν κεφαλωσιῶν καὶ τὰ πολιτικά τρομπάρτια ἐπέληθεν ἀκατίσχετος· καὶ ἡ ἀπὸ τούτων πάλιν εἰς τὴν νεωτέραν φραγκικὴν κεφαλωσιῶν καὶ ἀμφίσειν μεταμόρφωσις ἀεικῶς ἐπικρατεῖ. Φοβεῖον τὸ μίσημα, ἀλλὰ μέχρι τινὸς παρήγορον· διότι εἰ καὶ περὶ πολλοῦ ποιοῦνται τὴν τοῦ προσώπου εὐχρισίαν, ἐφ' ἣ κατακαλύπτουσιν ἐν ταῖς ἀροτικαῖς ἐργασίαις τὸ πρόσωπον διὰ τοῦ γαυλιῶν καὶ τὰς χεῖρας διὰ χειρωτίων, ἢ ψιμμυθίωσις ὅμως, ἂν διαγνωσθῆ που, κατακρίνεται, καθὼς καὶ οἷα δῆποτε τῶν τρόπων ἐπιτηδεύσεις. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ δέον νὰ προσέχη τις μὴ ἐμπέση εἰς τὰς κακὰς τῶν δημοφίλων γλώσσας ἢ γυνή. Οἱμοί! ἂν λυθῶσι κατ' αὐτῆς! ἂν τῆν εὔραυ τὰ κοσελία, οὔτε ἀρχὴν οὔτε τέλος ἔχει ἡ καταλαλιά, εἰς ἣν ἐν μὲν ἀρχῇ ἐμπερθεύονται δύο γυναῖκες διὰ τρίτης τῆς κοσελιάρας, κατόπι δὲ προῖονται ἀεροβολίζονται τρεῖς τέσσαρες, εἴτη πολλὰ, καὶ συνάπτεται φοβερὸς γυναικοπάλεμος μετὰ τὰ μοῦ εἶπε καὶ τῆς εἶπα, ἀνιμωταί μὲν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀδακρύτως. Ἐν δὲ τέλει ἀνακωχῆς γενομένης, ἔρχονται εἰς τὰ ἐλεήματα, ἤγουν κατ' ἀντιμωλίαν ἐξαλέγχονται αἱ ἀλλήλας κολογησάσαι πρὸς εὔρεσιν τῆς ἀληθείας, καὶ ὅτε μὲν διαλύονται συνδιελλαχμέναι, ἀπὲρ δὲ, ἂν τύχῃσι δυσερίδες τινες, ἐπαναλαμβάνουσι τὴν μάχην καὶ σουργοῦνται, ἤγουν κάμνον· σούστρον, ἂν τύχῃσιν οὗται σοκρεῖνται, ἐξελέγχουσι δηλαδὴ τὰ τε σωματικά καὶ ψυχικά ἐλαττώματα καὶ τὰ περὶ τὸν βίον πλημμελήματα προσωπικῆ τε καὶ οἰκογενειακά, μέχρις ἂν ἀποκλίωσιν ἢ ἐξαντλήσωσιν ἅπαντα τῆς ὀνειδιστικῆς καὶ σκωπτικῆς φαρέτρης τὰ βέλη. Συνεργῶς δ' εἰς τὰς δεινὰς καὶ ὀχληρὰς ταύτας λογομαχίας τῶν γυναικῶν τῆς νήσου εἶνε οὐ μόνον ἡ κακὴ ἀγωγή, ἀλλὰ καὶ ὁ φθόνος ὃ αἰεὶ ὑπειστέρπων εἰς τὰς μικρὰς κοινωνίας, ὑπ' οὗ δακνυμένη ἢ ἄλλως πως καλὰ γειτόμισσα ἢ ἡ προσφιλέης συγγενῆς ἐποφθαλμίζῃ τὴν εὐτυχίσασαν· διότι ἐν μικρᾷ κοινωνίᾳ ἢ ἐλαχίστη τῆς τύχης εὐνοία γίνεται αἰσθητῇ, ἢ δ' ἐλασσομένη γυνὴ ἀλγεῖ, τήκεται, ψιθυρίζει, σουργεῖται, τὰ δὲ σουργήματα διακίβδηται ὑπὸ γυναικῶν ἐπιρροπῶν εἰς τὸ ἄχαρι τοῦτο ἔργον καὶ συνάπτεται ἐρήμην ἀεροβολιστικὸς γλωσσοπάλεμος, τὰ κοσελία, ὡς ἀνωτέρω ἐτικηγραφήσαμεν. Τούτου ῥῆσαι ἡμᾶς, Κύριε!

Ἔθη περὶ τὴν γένναν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις θὰ περιγράψωμεν ἀπλῶς τὰ κυθιακά ἔθη, ἀπεχθόμενοι τοῦ νὰ ὑποδείξωμεν τὴν πρὸς τὰ ἀρχαῖα ὁμοιότητα αὐτῶν· διότι οὔτε καιρὸν οὔτε γῶρον ἔχομεν, ἀλλ' ὁ εἰδῆμεν τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων εὐκόλως ἀνευρίσκει ἐν πολλοῖς ἐλληνίζοντα τὸν τῶν συγχρόνων Κυθίων ὧν πάλιν τὰ ἔθη συγκρίνων πρὸς τὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἶνε μὲν ἢ ἀνευρή κοινὰ εἶνε δὲ ἴδια. Ἀλλὰ καὶ οὐκ ὀλίγα τῶν περιγραφομένων ἔθων περιέπετον εἰς ἀροητικὴν παρὰ τοῖς ἐρασταῖς τῶν νεωτεριστῶν· διότι ἡ ἐπιτηδεύσεις τοῦ ἀρχαϊσμοῦ καὶ ἐν τοῖς ἔθεσι κἀπόπτειται.

Θ' ἀρχίσωμεν λοιπὸν τὴν περιγραφὴν ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν γένναν ὡς ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, οὐπερ προσήμιον ἢ κύριον. Ἦγουν αἱ ἔγκυοι τὴν μὲν ἐγκυμοσίνην ἐπικρύπτουσι ὡς οἷόν τε, ὑπολαμβάνουσαι ὅτι τὸ γεννηθισόμενον θὰ φείνη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εὐμορρον, τίθενται δ' ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἀγίου Ἐλευθερίου, ἵνα ταῖς βοηθήσῃ εἰς τὴν καλὴν ἀλευθερίαν, καὶ οὐτ' αὐταὶ λογιζονται ἐπίφορον νὰ ζητήσωσιν οὐτίνος ἀναγκαστῶν ἀραχθῶσιν, οὔτε καλὸν ὑπολαμβάνουσαι ν' ἀρνηθῇ τις τὴν ζητηθεῖσαν μυρωδιάν· διότι ψυχικὸν μὲν εἶνε ἡ δόσις, ἀμαρτία δ' ἡ ἀρνησις. Ἀροῦσαι δ' ἐν τῇ ἐορτῇ τοῦ ἀγίου Συμεῶνος φυλάττονται μὴ ἐν αὐτῇ πιάσωσιν τι ἄσχημον, ὡς τῆ γάμιν, λεθῆτιον καὶ εἰς τοιοῦτον· διότι πιστεύουσιν ὅτι τὸ τεθηλασόμενον θὰ φέρῃ ἐπὶ ἐμφορῶν τοῦ σώματος μέρος τὴν δυσμορφίαν ταύτην. Ὅθεν πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ δεινοῦ εὐθὺς ἐπιψάουσι τῶν γλουτῶν, ἵνα τοῦλάχιστον ἐκεῖ ποσάποτυπωθῇ ἡ δυσμορφία. Οὐδὲ ἀπὸ μόνου τοῦ Συμεῶνος νὰ μὴ σημαδεύσῃ τὰ ἐμβρυα φυλάττονται, ἀλλὰ καὶ τὰ σάββατα εἰς τοὺς ρούρους προσέχουσι νὰ μὴ διασκεδάσωσι τὸν πανιστὴν· διότι δύσμορφος μελανία ἢ ἀποτυπωθῇ ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ τεθηλασμένου, ἢ πανιστὴν καλοῦσιν. Εἰς ἀποτροπὴν δὲ τοῦ δεινοῦ ἅπτονται τῶν ἐκυτῶν γλουτῶν. ἵνα ἐκεῖ που τοῦλάχιστον τοῦ ἐμβρύου ἀποτυπωθῇ ἡ δυσμορφία τοῦ πανιστοῦ.

Μετὰ τὸν τοκετὸν οὐδεὶς ἐξέρχεται τοῦ κοιτῶνος τῆς λεχωῖδος, πρὶν ἑλλῶν ὁ ἱερὸς ἀναγνώση τὴν εὐχὴν τῆς γεννήσεως. Ἐν δὲ ταῖς νυξὶ τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῆς λοχείας κακὸς λόγος δὲν λέγεται εἰς ἐπήκοον τῆς λεχωῖδος ὡς κακῶς ἐπιδρῶν. Οὐκ ἀλόγως δὲ γίνεται καὶ ἡ προφυλάξις νὰ μὴ εἰσέρχεται τις εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς λεχωῖδος μετὰ δυσμάς ἢ λίου, καὶ ἐνδύματα ἐκτεθειμένα εἰς τὴν ἐπήρειαν τῶν ἀστρον νὰ μὴ εἰσάγωνται μὴδὲ νὰ μεταχειρίζονται ἡ λεχὼ καὶ τὸ βρέφος, ἂν μὴ διὰ λιθωνωτοῦ ὑποκαπνισθῶσι. Λόγος δὲ τῆς προφυλάξεως ταύτης εἶνε, πιστεύω, ἡ ἀποφυγὴ τῶν μισμάτων καὶ τῆς ὑγρασίας τῆς ἐν νυκτὶ ἐπιπολαζούσης.

Τὰς τρεῖς μετὰ τὸν τοκετὸν νύκτας ὑπὸ τὸ

προσκέφαλιον τῆς λεχωῖδος τίθενται παρὰ τῶν οἰκείων πολύτιμα πράγματα καὶ ἐν τῷ κοιτῶνι γλυκάσματα, ἵνα ἐξευμενισθῶσιν αἱ Μοῖραι, αἱ θὰ μοιράσωσι τὸ νεογνόν, ἢ ἢ ἀποφασίσωσι περὶ τῆς τούτου τύχης. Καλὸν δ' ὑπολαμβάνεται τὴν τρίτην τοῦ τοκετοῦ ἡμέραν ἡ λεχὼ καταβάσασα ἀπὸ τῆς κλίνης νὰ πατήσῃ ἐπὶ σιδεροῦ πράγματος, ἵνα σιδερωθῇ, ἤγουν ἐνισχυθῇ, ἐφ' ἣ τῇ εὐχονται τὰ σιδερένια. Ἄν δ' εἰς κατάστασιν μὴ εἶνε νὰ ἐξκαλουθῆται οὕτα ἐξεργασμένη, πάλιν κατακλίνεται, ἀφοῦ συγριπθῇ ἡ κλίνη· διότι οὗτος φαίνεται ὡν σκοπὸς τοῦ ἔθους τούτου. Τὴν δ' ἐνάτην καλὸν λογίζεται νὰ ἐξεργασθῇ τῆς κλίνης, ἂν δάκνηται καλῶς· διότι εἰς τὰς ἐννεαὶ γίνεται κεία, ἤγουν διατηρεῖ τὴν νεότητά της.

Ἡ δὲ τῆς λοχείας κατάστασις ὑπολαμβάνεται οὐ μόνον ἐπικίνδυνος, ἀλλὰ καὶ ἐπίζηλος καὶ ἐπίφθορος, ὡς εὐκόλως προσβαλλομένης τῆς λεχωῖδος ὑπὸ βασκάνου ὀφθαλμοῦ καὶ τῶν ἀγερικῶν. Ἐφ' ἣ μὲν πλακοῦς δέον καλῶς νὰ ἀκνυθρακωθῇ ἐπὶ τῆς ἐστίας, τὰ δὲ λόγια νὰ καθαρισθῶσι διὰ παταμίου ἢ θαλασσίου ὕδατος, ἵνα πᾶν ἴχνος αὐτῶν ἐξέλκεθῃ.

Καὶ εἰς μὲν τὰς συγγενεῖς καὶ φίλας ἐπιτρέπεται νὰ ἴδωσιν τὴν λεχὼ καὶ νὰ τῇ εὐχηθῶσι τὰ καλὰ ἰατρὰ καὶ τὸ καλορριζικόν, εἰς αὐτὴν ὅμως δὲν συγχωρεῖται, πρὶν ἰατρικῶν, νὰ εἰσέλθῃ εἰς ἄλλοτριαν οἰκίαν, ἂν μὴ πατήσῃ ἐπὶ τοῦ κλειδίου τῆς οἰκίας. Οὐκ ἀλόγως δὲ προνοοῦσι δι' ὑφασμάτων νὰ ἐπικαλύψωσι τῆς οἰκίας τὰ κάτοπτρα, ἐν ἣ κατακλίνεται ἡ λεχὼ, ἵνα μὴ κατοπτριζομένη λυπηταί ἐπὶ τῇ ἀλλοιώσει τῆς ὄψεως.

Ἔθη περὶ τὸν γάμον.

Ὁ γάμος ἢ ἡ χαρὰ εἶνε βεβαίως λίαν σπουδαία ἐποχὴ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, διὰ τῆς μνηστείας προοικιζόμενος. Ἦγουν εἰ καὶ ἐν Κύθῳ, ὡς καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις νήσοις, αἱ γαμβροὶ εἶνε εὐαίριθμοι, δὲν ὑπολαμβάνεται ἀξιοπρεπὲς νὰ ζητῶσιν οἱ τῆς νύμφης οἰκετοὶ τὸν γαμβρὸν (διότι ἡ ἀποτυχία εἶνε προσβολὴ τῆς τιμῆς), ἀλλὰ τὰ νάπαλιν. Λέγεται δ' ὅτι ἀρχαιότερον ἢ προεξεῖτρα πρὸς ζήτησιν νύμφης ἐξεργασμένη ἐφόρος δύο λογιῶν κάλτσας ἢ δύο λογιῶν ὑποδήματα, ἵνα πιάσῃ ἢ προεξεῖα. Πολὺς δὲ χρόνος ἀπὸ τῆς μνηστείας μέχρι τοῦ γάμου δὲν μεσολαβεῖ, οὔτε μετ' ἐλευθερίας ἀπεριόριστου συνναστρέφονται οἱ μελλονύμφοι, οὔτε ἐθίζεται νὰ συνοικῇ νυκθήμερὸν ὁ μνηστὴρ τῇ μνηστῇ. Οὐχὶ δ' ὁ νυμφίος, ἀλλ' ἡ νύμφη ἔθος εἶνε νὰ ἔχη προῖκα τὴν οἰκίαν οὕτω παρεσκευασμένην, ὥστε νὰ περιέχῃ πάντα τὰ χρειαζόμενα εἰς μίαν καλὴν οἰκοκυράν· διότι τὸ πρότερον κεφάλαιον τῆς προικὸς κύρης εἶνε ἡ οἰκία, ἢς ἄνευ δυσκολεῖται νὰ εὐρῃ γαμβρόν. Ἐπὶ δὲ ταύτῃ προικίζεται ἡ νύμφη χωράφια καὶ ἀμπέλια (ἀμπελοχώραφα) καὶ ἀργυρὰ καὶ χρυσὰ

χορηγίατα παρὰ τῶν γονέων, οὐδὲν τοῖς νυμφί-οις δωροφορούντων τῶν συγγενῶν καὶ φίλων, πλὴν τῶν παρανύμφων, τὰ μνήστρα καὶ τὰ στέμματα χορηγούντων ἐν τῇ τοῦ γάμου τελετῇ. Τὰ δὲ περιζήτητα μετροπὰ πρὶν μὲν ἦσαν ἀσυνήθη, νῦν δὲ, καὶ ἂν δοθῶσιν, εἶνε μικροῦ λόγου ἄξια. Ἐθίζεται δ' οὐ μόνον ἡ νύμφη νὰ φέρῃ προῖκα τῷ γαμβρῷ, ἀλλὰ καὶ ὁ γαμβρὸς νὰ λαμβάνῃ παρὰ τῶν γονέων κτήματα δίκην προικὸς. Οὐδαμῶς δὲ τῶν πρὸ τοῦ γάμου παρ' ἄλλοις συνήθων πομπῶν ἐθίζεται ἐν Κύθῳ, ἤτοι οὔτε ἡ τοῦ προουρίου οὔτε ἡ τοῦ ἐνρίσματος οὔτε ἡ τῶν προικῶν πομπή, ἀλλὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας πρὸ τοῦ γάμου μετὰ τινος πομπῆς οἱ χάριν τῶν μελλονύμφων ζυλευτάμενοι εἰσκομίζουσι τὰ ζύβια εἰς τὸν νυμφῶνα. Τὴν δὲ πρὸ τοῦ γάμου ἑβδομάδα ἐν τῶν παρθένων αἱ τῷ γένει καὶ τῇ φίλᾳ τῶν μελλονύμφων προστάκουσαι βοηθοῦσι τῇ νύμφῃ εἰς τὸ νὰ βράσῃ τὴν νυμφικὴν στολὴν (κνιμροστοδοί) καὶ τὴν τοῦ γάμου παραμόνην παρασκευάζουσιν εὐπροσπῶς τὴν νυμφικὴν κλίνην (γεροκουρτία) ἐν τῷ νυμφῶνι (νυμφικατῶ).

Ὁ δὲ γάμος τελεῖται δημοσίᾳ ἐν τῷ νυμφῶ μετὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς ἢ ἄλλης ἐορτῆς (βλοοῦνται καὶ βλάα—εὐλογοῦνται καὶ εὐλογία). Ἐκ δὲ τῶν εἰς τὸν νυμφῶ συνελθόντων οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι ἀσπασάμενοι τοὺς ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν νεονύμφων στεφάνους ἐπιρρίπτουσι κερματικά τινα πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἱερῶν (φερτάρουν καὶ φέρτα), τοὺς δὲ νεονύμφους μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας βράνουνι προσφέροντες γλυκάσματα (παστέλλια, ξηροτήγανα κλπ.).

Μεσημβρίας δὲ γενομένης, διὰ δημοσίου κηρύγματος προσέρχονται εἰς τὸ γεῦμα οἱ καλεσμένοι καὶ οἱ γαμιῶται μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων παρεσκευασμένον ἔχοντες φαγητόν τι πρὸς τῷ ὑπὸ τῶν νεονύμφων παρατεθειμένῳ.

Ἀπὸ δὲ τοῦ συμποσίου ἐξεργθέντες, πηγαίνουσι εἰς τὸν χορὸν, ὃς γίνεται ἐν ὑπαίθρῳ· διότι κλητοὶ καὶ ἀκλητοὶ πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας συρρέουσι θεαταί. Πρῶτος δ' ἀναίγει τὸν χορὸν ὁ γαμβρὸς χορεύων τὴν νύμφην (τραβῶν ἢ σέρων), αἱ δὲ χορεύτρια ἀπὸ τῶν χειρῶν συγκρατούμεναι ἀποτελοῦσι κύκλιον χορὸν (τὸν σερτόν), εἰς ὃν χορεύουσιν ἐκ περιτροπῆς κατὰ τὰ πρὸςθεῖα εἰς τὸν ἐμπροστικὸν συρόμεναι ὑπὸ τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ χοροῦ, κερματία φιλοδωρῶντος τοῖς μουσικοῖς πρὸς τιμὴν τῆς ἐμπροστινῆς.

Τῇ δ' ὑστερίᾳ οἱ γαμιῶται πρῶτος ἐπι οὕσης μετὰ μουσικῆς ἐλθόντες ἄδουσι πρὸ τοῦ νυμφῶνος τὰ ἐπιθαλάμια (ζυμνητούρια).

Ἐῦπνα ποῦ δὲν ἐγέρτασες τοῦ ὑπνοῦ τῇ γλυκιάδα, Ἐῦπνα τοῦ μύσγου ἀδελφῆ, τοῦ μπαμπασκοῦ ἀσπρίδα κλπ.

Καὶ τούτους μὲν μετὰ μικρὸν ὑποδέχονται φιλοπρόνως οἱ νεονύμφοι. Ἐπαναλαμβάνεται δὲ μετὰ μικρὸν τὸ δεύτερον γαμήλιον γεῦμα καὶ πάλιν ὁ

χορὸς, οὐ περὶ τὴν λήξιν τελείται ἡ παιδιὰ τοῦ σαμναρώματος, ἥτοι θνεὶν σάγμα ἐπιτίθεται τῷ παρανόμφω χορεύοντι, ὑποδηλοῦν τὴν τῆς νυμφικῆς παρθενίας κατάλυσιν ἐν τῇ παρελθούσῃ νυκτί. Ἡ δὲ τρίτη τοῦ γάμου ἡμέρα προώρισται εἰς εὐθυλίαν τῶν διακονησάντων συμπεθερῶν, μεθ' ἣν ἀπόδοσις τοῦ γάμου γίνεται τὴν ὀγδόην ἡμέραν (ὁ ἀντίγαμος). Ἐν δὲ ταύταις ταῖς ἡμέραις ἡ νύμφη ἐπιφθονος οὕτω προφυλάσσεται ἀπὸ βασιανίας καὶ ἐπηρεϊκῆς ἀγερεϊκῶν.

Ἔοθι περὶ τὸν θάνατον.

Μετὰ δὲ τὴν δευτέραν πράξιν τὴν χαρμόσυνον, τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἐπέρχεται ἡ τρίτη καὶ τελευταία, ἡ τὴν καταστροφὴν τοῦ δράματος ἐπιφέρουσα, ὁ θάνατος, καθ' ἣν τὰ ἐξῆς ἐθίζονται ἐν Κύθῳ. Ἄν μὴ ὁ θάνατος ἐπέλθῃ ῥαγδαίως, ὁ ψυχολογῶν ἐμβολῶν ἄλλας ἐν ὕδατι βαντίζει δι' αὐτοῦ τοὺς οἰκείους ἐπιλέγων «ὡς λυώνει τ' ἀλάτι νὰ λυώσουν ἢ κἀπαρὲς μου». Ἄν δ' ἡ τοῦ θανάτου ἀγωνία διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ, ὑπολαμβάνουσιν οἱ οἰκεῖοι ὅτι εἶνε ἀσυγχώρητος παρ' ἀδικηθέντος, ὅς δέον νὰ τῷ συγχωρήσῃ τὸ ἀδικημα, ἂν ἐπιζῆ, εἰδὲ καὶ εἶνε ἐν τοῖς τεθνεῶσιν, ἀνάγκη νὰ καπνισθῇ ὁ ἀγωνιῶν διὰ τοῦ σαβάνου εἴτε διὰ τῆς τέφρας ἐκείνου. Ὅς δ' ἂν κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τελευτήσαντος, ὑπηρεσίαν μεγάλην τῷ προσφῆρι. Τὸν δὲ θάνατον ἀγγέλλουσι μετὰ μικρὸν οἱ κώδωνες ἰδιορρυθμῶς (ἀγερεϊκῶν) κρουόμενοι.

Ὁ δὲ νεκρὸς δι' ὕδατος καὶ οἴνου καθ' ὅλον τὸ σῶμα ἀποκαθαρεῖται σαβανεύεται καὶ εὐπρεπῶς διακοσμηθεὶς προτίθεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης εἰς θρήνον τῶν οἰκείων καὶ φίλων γυναικῶν, αἱ γοερώς θρηνηδοῦσι κοπτόμεναι τοὺς μηροὺς καὶ ἐκτινάσσουσαι τὴν κόμην εἰς τήρησιν τοῦ ρυθμοῦ τῆς θρηνηδίας καὶ αἰμάσσουσαι ἐνίοτε τὰς παρειάς. Ἐν δὲ τούτοις τῶν παρακαθημένων ἐνιστὶ τῆς εὐκαιρίας ἐπιλαβόμεναι ἐπιθρηνοῦσι τῷ προτετελευτηκότῳ φιλιτάτῳ, καὶ στέλλουσι χαιρετίσματα καὶ παραγγελίας διατραγωδοῦσι τοὺς καύμους τῶν, θρήνον ἐπὶ θρήνῳ προκαλοῦσαι. Ἡ δὲ σπαραξικάρδιος αὕτη σκληρὴ παρατείνεται ἐπὶ δύο τρεῖς ὥρας μέχρι τῆς ἐκπορᾶς, καθ' ἣν λυσικοιοὶ αἱ θρηνήσασαι ἔπονται τῷ νεκρῷ, τὴν πομπὴν δι' οἰμωγῶν διακόπτουσαι. Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ ἀσπασμῷ τῷ ἐν τῷ νεκρῷ ἀφ' οἰκειότητος κραυγὰς καὶ οἰμωγὰς βρηγύουσαι ἐπικλῶσι τὴν καρδίαν τῶν παρόντων. Καὶ τοῦ μὲν νεκροῦ ἐνταφιαζομένου, οἱ παρестῶτες ἐπιρρίπτουσιν ὀλίγον τοῦ χώματος εἰς *συχῶριον*· οἱ δὲ συγγενεῖς φαγητὰ παρεσκευασμένα φέροντες δειπνοῦσιν ἐκ περιτροπῆς ἐν τῇ τῶν πενθούτων οἰκίᾳ (*αἱ παρηγορίαι ἢ τὰ τῶν ἀρχίων περιδείπνια ἢ νεκροδείπνια*). Τὰς δὲ τρεῖς μετὰ τὸν θάνατον νύκτας ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου τοῦ τεθνεῶτος καίουσιν λυχνίαν ἀμυδρὸν φῶς διαχέουσιν (*ἀντίφωρον*)· διότι ὑπολαμβάνεται ὅτι τὰς ἡμέρας ταύτας ἡ ψυχὴ ἐπι-

σπετομένη τοὺς ἐν οἴκῳ ἀσχολεῖται περὶ τὰ συνήθη ἔργα.

Τῇ δὲ ὑστερίᾳ τοῦ ἐνταφιασμοῦ παρασκευάζονται διὰ τὴν ἐπαύριον τὰ *κόλλυθα* (*τρίτα*) καὶ διὰ κωδῶνων προσκληθεῖσαι αἱ συγγενεῖς τὰ *μυρολογοῦν* περὶ αὐτῶν καὶ κατὰ γῆ· καθήμεναι, πρὶν τ' ἀποστείλωσιν εἰς τὸν ναόν· ταῦτά δὲ ἀλλὰ μετὰ μικροτέρου πένθους ἐπναλαμβάνονται τὴν ἐνάτην καὶ τεσσαρακοστὴν ἡμέραν, *ρεῖαμερα* καὶ *σάραντα* (παρὰ τοῖς ἀρχαίοις *ἐνατα* καὶ *τριακάδες*), ἔτι δὲ τὸν ἕκτον καὶ δωδέκατον μῆνα (*ἔαμηνα* καὶ *χρόνια*), ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ δύο ἔτη (*διπλόχρονα*). Τὸ δὲ *συχῶριον* διανέμεται οὐ μόνον μετὰ τὸν ἐνταφιασμὸν παρὰ τῷ τάφῳ (γλύκασμα μετὰ βραχίου), ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ νεκρῷ μετὰ τὴν τῶν κολλυθῶν διανομήν, καὶ εἰς ἀπάσας τὰς ἐνορίας τὴν πρώτην κυριακὴν μετὰ τὸν θάνατον, ἔτι δὲ καὶ τὸ Σάββατον εἰς τὰς περὶ τὸν φούρον γυναικῆς (ψωμίον ζεστόν μετὰ τυρίου ἢ ἐλαιῶν) καὶ τὸ Πάσχα μετὰ τὴν ἀνάστασιν κοεῖς ἐψητόν μετὰ κρασίου.

Ὅταν δὲ ἀγγεληθῇ, ὅτι ἀπέθανε τις τῶν οἰκείων ἐν τῇ ξενιτείᾳ, διὰ τῶν κωδῶνων προσκληθεῖσαι αἱ τῶν οἰκείων γυναῖκες *μυρολογοῦσι* κατακείμεναι τὸν τεθνεῶτα γοερώς τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἐν ξένη ἀποθανὼν ἦν ἄκλαυτος, καὶ ἀπρόμπετος (*ἔξοδι*—*ἔξοδιος* θρήνος). Ἐπὶ δὲ τῷ θανάτῳ μελανειμονοῦται πενθοῦσι (*χλίθονται ἢ ἔχρουν χλίθῃ*) αἱ μὲν οἰκειόταται τὴν μεγίστην, τὰ *κατάμανα*, αἱ δὲ ἄλλαι ἐν τῶν ἐνδυμάτων φοροῦσαι μαῦρον, ἢ τῆς κεφαλῆς ἢ τοῦ λαιμοῦ ἢ τῆς ποδιᾶς. ἐνθ' οἱ ἄνδρες μαυρίζουσι τῆς κεφαλῆς τὸ κάλλυμμα καὶ δὲν κείρονται τὸν πώγωνα καὶ ἀπέχονται μετὰ τῆς οἰκογενεῖας εὐλαβῶς στολισμῶν ἀνοικτῶν χρωμάτων καὶ χορῶν καὶ εὐθυμιῶν καὶ πανηγύρεων καὶ γάμων, ἂν μὲν τὸ πένθος εἶνε μακρὸν, ἐπὶ τεσσαρακοσήμερον, ἂν δὲ λίαν οἰκεῖον, ἐπ' ἐνικυτόν. ἂν δὲ συζυγικόν, ἰσόβιον ἢ τοῦλάχιστον μέχρι ἐπναλήψεως γάμου.

Ξενιτεία.

Σύντροφον δ' ἔχοντες δυσπάλλακτον οἱ Κύθιοι, ἄτε νησιῶται, τὴν ἀπορίαν, ἀναγκάζονται πολλάκις μικρὰς ἀποδημίας ν' ἀποδημῶσι, καθ' ἃς πένθιμόν τι καὶ συγκινητικὸν ἔχει ἢ ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐξοδος καὶ εἰς τὸν λιμένα κατὰβασις τοῦ ἀποδημοῦντος. Ἦγουν ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐξερχόμενον προπέμπουσι μὲν πολυπληθεῖς συγγενεῖς καὶ φίλοι, τῶν δ' οἰκείων τις ἕνα τὸ κατώφλιον ὑπερβάντι ἐπιχέει ὕδωρ ἀπὸ ποτηρίου, δηλοῦν τὴν ἐν τῇ ἀποδημίᾳ ἀρθρινίαν καὶ ἐπιτυχίαν. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν τὴν παραχρῆμα ἐπάνοδον ἀποφύγει ὡς δυσοίωνον, τῶν δὲ προπεμπόντων οἱ μὲν τὸν ἀποχαιρετίζουσι μετὰ μικρὸν, οἱ δὲ μετ' ὀλίγον, οἱ δὲ καὶ μέχρι τοῦ λιμένος, ὅτε οἱ ἐναγκαλισμοὶ καὶ τὰ δάκρυα καὶ οἱ λυγμοὶ τῶν φιλιτάτων ἐπικλῶσι τὴν καρδίαν. Εὐλόγως δ' αἱ γυναῖ-

κες λίαν ἀλγοῦσιν ἐπὶ τῇ μακρᾷ ἀποδημίᾳ, ἣν καλοῦσι *ζωτανὸν ἀπαχωρισμόν*· διότι πολλῶν καὶ δεινῶν αἰτίᾳ γίνεται τοῖς ὑποληθθεῖσι. πρὸς δ' ἢ σύζυγος μέλλει νὰ παλαίσῃ, ἀπορίαν καὶ ἀνησυχίαν καθήμερινὴν, ξηροτρόγουςα δι' οἰκονομίαν καὶ πένθος, ἀπεχομένη χορῶν καὶ εὐθυμιῶν καὶ πανηγύρεων καὶ συναναστροφῶν καὶ ἐπισκέψεων καὶ στολισμῶν, ὡς ἐν χρεῖα οὕτως εἰπεῖν διαβιοῦσα.

Νόστος.

Ὅσῳ δὲ λυπηρὸν ἢ ἀποδημία, τόσῳ τερπνὸν καὶ πανηγυρικὸν ἢ ἀπὸ τῆς ξενιτείας ἐπάνοδος (*νόστος*), ἐφ' ἣ ἐορτὴν οἰνεῖ ἄγει τοῦ ἐπιδημήσαντος ὁ οἶκος, παρ' ᾧ οἱ μὲν συγγενεῖς φαγητὰ παρασκευάσαντες δειπνοῦσι (τὰ *μουσαφιρίκια*) κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας, καὶ ἡ χαρὰ διαλάμπει ἐν τῷ οἴκῳ, ἢ δὲ σύζυγος ἀναζῆ, οὕτως εἰπεῖν, τὸ πένθος ἀποθεμένη, οἱ δὲ συγγενεῖς καὶ φίλοι ἐπισκέπτονται τὸν εὐτυχῆσαντα νὰ ἐπανεῖθῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενεῖας (*τὸ νόστιμον ἡμαρ*).

ΜΥΘΙΑ

[Ἐκ τῶν τῆς Ματοθίδος Σεραιῶν.]

Τὸ γελόν πρόσωπον τῆς Φλώρας εἶχε συννεφωθῆ· τὸ κάτω χεῖλος ἦτο προτεταμένον ὡς παιδίου ἐπιθυμοῦντος νὰ κλαύσῃ, οἱ δὲ δάκτυλοι ἠνώχλων ἀφρημένως πῶς τὰς πτυχὰς τοῦ φορέματός της... τοῦ! ὅπερ ἐμαρτύρει σοβαρότητα. Ἡ Φωνὴ τὴν ἠρώτησε πάλιν:

— Τί ἔχεις;

Ὅς πάντες οἱ ἔχοντες τι καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ τὸ λέγωσιν, ἡ Φλώρα ἀπεκρίθη:

— Οὐδέν! Καὶ ὁ μικρὸς της ποὺς ἐκτύπα τὴν γῆν ξηρῶς καὶ νευρικῶς.

— Οὐδέν; εἶνε ἀδύνατον, ἐπανεῖλαθεν ἡ Φωνή, κάποιος σὲ ἠνώχλησε. Μήπως ἀσθενεῖ ἡ γάτα σου;

— Ἡ Λίλα εἶνε πολὺ καλά.

— Τότε ἡ βράπτριά σου θὰ σοὶ ἔβαλε πάλιν κεντήματα ὅπου ἐσὺ ἤθελες τρίχαπτα;

— Ἡ προῖξ μου εἶνε ὠραιότατη.

— Μήπως, προσέθεσεν ἡ Φωνὴ κωμικῶς συνεσταλμένη, μήπως ὁ ἀδελφός μου παρέλειψε νὰ σοῦ σταίλῃ τὰ καθημερινὰ σου ἄνθη;

— Ὁ Κάισαρ εἶνε ἄγγελος ἀγαθότητος, ἀπεκρίθη ἡ Φλώρα πάντοτε μελαγχολικῶς.

— Καὶ τὸ λέγεις τοιουτοτρόπως; Ἐπὶ τέλους δὲν καταλαμβάνω τίποτε...

— Ὅργίζομαι μὲ τὸν ἐπάνω, εἶπεν ἡ ἄλλη σείουσα ἀπειλητικῶς τὸν δάκτυλον πρὸς τὸν οὐρανόν.

— ὦ! ὦ!

— Μάλιστα, χωρὶς θαυμασμὸν, καὶ χωρὶς ἐπιφωνήματα. Διατί μ' ἐπλάσεν, ἀφοῦ ἔπρεπε νὰ ἦμαι τόσον δυστυχῆς;

— Εἶσαι δυστυχῆς;

— Καὶ δὲν τὸ βλέπεις; δὲν τὸ ἐνοεῖς; Εἶσαι ἄδικος καὶ σὺ;

— Ἄκουσον, φίλη μου, δὲν σὲ ἐνοεῶ. Εἶσαι τὸ ἔνθαλαμα τῶν γονέων σου, εἶσαι ὠραία, εἶσαι πλούσια, ὁ ἀδελφός μου σὲ ἀγαπᾷ. θὰ νυμφευθῆτε ἐντὸς μηνός...

— Καλὰ, ναί; ἀλλὰ πάντα ταῦτα καταστρέφονται, ἐξουθεροῦνται, ὑπὸ σοβαρᾶς, ὑπὸ βαρείας περιστάσεως, ἥτις δὲν μὲ ἀφίνει οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἡσυχον. Εἶμαι μύωψ...

— Ἄ! εἶπεν ἡ Φωνὴ κᾶπως ἐκπεπληγμένη. τὸ ἤξευρα.

— Καὶ δὲν μὲ λυπεῖσαι;

— Ὅχι, φιλιτάτη μου.

— Διότι δὲν εἶσαι εἰς τὴν θέσιν μου. Δὲν ὑπάρχει τι δυστυχέστερον καὶ γελοιοδέστερον διὰ μίαν γυναῖκα παρὰ νὰ εἶνε μύωψ. Ἐὰν ἤξευρες! Περιπατῶ εἰς τὸν δρόμον; Διέρχεται στενός τις φίλος καὶ ἐκβάλλει τὸν πῖλον, τοῦ ἀπαντῶ διὰ ψυχροτάτου χαιρετισμοῦ, ἢ δὲν τοῦ ἀπαντῶ διόλου, μὴ ἀναγνωρίσασα αὐτόν. Ὅταν τὸν βλέπω πάλιν, μού παραπονεῖται ἡ μου σοβαρῆται καὶ ἀναγκάζομαι νὰ τοῦ ζητήσω συγγνώμην, καὶ νὰ τῷ εἶπω ὅτι δὲν τὸν εἶδον... καὶ ἐνίοτε δὲν μὲ πιστεῦσι. Ἐξεναντίας, τυγχάνει νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ τὸ χαριέστατον μειδίαμα εἰς τὸν μεγαλειότερον βλάκα τοῦ κόσμου. Εἰς τὸ θέατρον χειρότερα!

Ζητῶ, π. χ. τὸν Κάισαρα; Κυττάζω ἐδῶ, ἐκεῖ, εἰς τὰ θεωρεῖα, εἰς τὴν πλατεῖα: τίποτε! καί... διατί δὲν ἔρχεται; διατί ἀργεῖ τόσον; καί... ὅταν ἔλθῃ, θὰ τῷ δεῖξω ἐγώ!... καί... ποῖος ἤξευρος ποῦ διασκεδάζει;... ἡ φαντασίᾳ ἐργάζεται, ὑποφέρω, ἀνησυχῶ, εἶμαι ἄδικος... καὶ ὁ Κάισαρ ἐν τούτοις εἶνε εἰς τὴν θέσιν του. ἀκριβῆς ὡς πάντοτε, ἐπιζητῶν ματαίως τὰ βλέμματά μου. Εἰς τὸν χορὸν δὲ, ἀλλοίμονον ἐὰν ἦσαι μύωψ! Ἔχεις ὕψος μαθητρίας χορευούσης τὸν πρῶτον της τετραχορον, καὶ φοβεῖσαι πάντοτε μὴ παραπατήσῃ. Ἡ οἰκοδέσποινα σοὶ μειδιᾷ, ἡ μήτηρ σου σοὶ νεύει, ὁ πατήρ σου θέλει νὰ ἀναχωρήσῃ... σὺ ὅμως δὲν βλέπεις τίποτε, ἐνοχλεῖς τοὺς πάντας, καὶ τήκεσαι ἡ ἰδίᾳ. Ἀπεφάσις νὰ μὴ διμιλῆτης ἐκείνην τὴν ἐσπέρην μετὰ τοῦ δεινα; Μετὰ θαυμασίας ἀδεξιότητος πηγαίνεις καὶ κἀθεσθαι ἀκριβῶς πλησίον αὐτοῦ. Ἐξέρχεται εἰς τὸν ἐξώστην;... ἐνοχλεῖς ἐν ζευγος ἐρασῶν, οἵτινες σὲ κυττάζουσιν ἐχθρικῶς. Μεταβαίνεις εἰς τὸ κυλικεῖον ἐκλέγεις ἐν παγωτόν, τὸ ὁποῖον δὲν σοὶ ἀρέσκει, καὶ ἀναγκάζεσαι νὰ τὸ φάγῃς ἐξ ἀδυσπροσύνης. Εἰς τὰ ἵπποδρόμια, εἰς τὰς συναυλίας, παντοῦ, τὴν νύκτα, τὴν ἡμέραν, ἡ μυωπία σὲ ἀκολουθεῖ, σὲ ἐνοχλεῖ, σὲ καταδιώκει, πάντοτε παρούσα, πάντοτε ἐνοχλητικῆ, δυστυχία πάντοτε καὶ βᾶσανος!

— Καὶ τὰ δίοπτρα;—διακόπτει ἡ Φωνή.

— Βέβαια, τὰ δίοπτρα! Τὸ ἐπερίμενον! Βλακῶδες καταφύγιον! Τὰ δίοπτρα μὰς ἀναγκάζουσι

νά ἔχωμεν πάντοτε ὑψωμένον τὸν βραχίονα καὶ τὴν χεῖρα, ἢ ὅποια μᾶς χρειάζεται διὰ τὴν κρατήσωμεν τὸ ἀλεξήλιόν μας, τὸ ριπίδιον, ἢ τὸ μανσῶν, καὶ ἐπισύρουν ἐπ' ἡμῶν τὴν προσοχὴν παντὸς διαβαίνοντος, καὶ ναρκύνουν τοὺς δακτύλους, καὶ ἀνγκάζουν τὴν χειρίδα νὰ πέσῃ καὶ νὰ φανῇ ὁ βραχίον . . .

— Ὅταν εἶνε ὠραῖος ὡς ὁ ἰδικός σου . . .

— . . . Καὶ ἐπιδεικνύεις τὴν χεῖρα καὶ τὰ δακτυλίδια . . .

— . . . Δακτυλίδια θαυράσια . . .

— . . . Καὶ δὲν σοὶ ἐπιτρέπει νὰ ἔχῃς ὀφθαλμοὺς ὠραίους, ἐκφραστικούς, μελαγχολικούς, καὶ σοὶ καταστρέφει τὴν βίνα . . .

— Τί φοβερὸν δυστύχημα !

— . . . Καὶ πάντες θέλουσι νὰ τὰ περιεργασθῶσι, καὶ θαύσονται εὐκόλως, καὶ λησιμονοῦνται συχνάκις, καὶ χάνονται, καὶ σὲ ἐξομοιοῦσι πρὸς σχολαστικὸν καὶ περίεργον γραϊδίον ! Θεέ μου ! πόσον εἶμαι δυστυχής !

— Καὶ ὅμως ὁ Καῖσαρ μοὶ ἔλεγεν . . . Ἀλλὰ τοῦτο δὲν σὲ ἐνδιαφέρει !

— Μὴν εἶσαι κακὴ ! τί σοὶ ἔλεγεν ὁ Καῖσαρ ; λέγε το-ταχέως !

— Μοὶ ὠμίλει περὶ σοῦ : ἀλλὰ εἶσαι τόσον δυστυχής, ὥστε οὐδὲν πλέον σὲ ἐνδιαφέρει.

— Πρὸς Θεοῦ ! Φάνη ! Θέλεις νὰ μὲ βασανίσῃς ;

— Ἀποῦ τὸ θέλεις . . . μοὶ ἔλεγε Ἰδοῦ, ἀδελφὴ μου. Ἀγαπῶ τόσον τὴν Φλώραν διότι εἶνε τόσον καλὴ, τόσον ἀγαθὴ ! Τὴν εὐγενῆ ψυχὴν, τὴν συμπαιθῆ μορφήν ! Καὶ πόσον πρωτότυπον καθίστα τὴν μορφήν της τὸ ἐπίχαρι τῆς μυωπίας ἐλάττωμα ! Τῇ προσθέτει τι προκλητικόν, πρωτοφανές, ἱπποτικόν. Ἐγὼ, ὠνειρεύθην πάντοτε γυναῖκα ἔχουσαν τὸ ἀπλανές ἐκεῖνο καὶ ἀμφίβολον βλέμμα ! γυναῖκα ἠναγκασμένην νὰ κύπη διὰ νὰ μὴ ὀμιλήσῃ, νὰ κλείῃ εὐγενῶς τὰ βλέφαρα, νὰ τείνῃ τοὺς μεγάλους, καὶ παιδευτικούς, καὶ περιέργους τοὺς ὀφθαλμούς . . .

Ὁ μικρὸς ποὺς τῆς Φλώρας ἐφησύχασε ἐπὶ τοῦ τάπητος, αἱ χεῖρες ἠσύχασαν, τὰ χεῖλη ἠμειδίωσαν, οἱ ὀφθαλμοὶ ἠκτινοδόλουν . Ἡ θύελλα εἶχε παρῆλθει ὁ ἥλιος ἔλαμπεν. Α. Φ.

« Ἀπὸ τῆς ἐπαναλήψεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου οἱ «Καιροὶ» λαμβάνουσι γνῶσιν τῶν ἐν αὐτῷ συζητήσεων διὰ τοῦ τηλεφώνου.

Πρὸς τοῦτο οἱ στενογράφοι ὑπαγορεύουσι τὸ γραφὲν ὑπ' αὐτῶν μέρος τῆς συζήτησεως πρὸ τοῦ στομίου πολλῶν τηλεφώνων, τὰ ὅποια θέτουσιν εἰς συγκοινωνίαν τὸ τυπογραφεῖον τῆς ἐφημερίδος μετὰ τῆς αἰθούσης τοῦ κοινοβουλίου· εἰς δὲ στοιχειοθέτης ἐν τῷ τυπογραφεῖῳ δέχεται τὰς λέξεις καὶ στοιχειοθετεῖ αὐτὰς ἀμέσως τῇ βοηθεῖα μηχανισμοῦ τινος.

ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Γ'

Ἡ κεφαλὴ.

Πολλῶ σπουδαιότερα τῶν ἐκτεθεισῶν εἰσὶν αἱ παραμορφώσεως τῆς κεφαλῆς, αἵτινες οὕτως εἰσὶ βάρβαρον τι. Τὸ ἔθιμον ὅπως μεταβάλλεται διὰ μηχανικῶν μέσων τὸ ἄνω μέρος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον σφαιρικῆς κεφαλῆς φαίνεται ὅτι κατάγεται ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τινος χωρίου τοῦ Ἱπποκράτους, ἐν ᾧ οὗτος διδάσκει, ὅτι οἱ μικροκέφαλοι, οἵτινες ἐθεωροῦντο εὐγενεῖς, κατ' ἀρχὰς ἐσχηματίζοντο τεχνητῶς, ἀλλ' ὅτι τοῦτο προϊόντος τοῦ χρόνου δὲν ἦτο πλέον ἀναγκαῖον, διότι ἡ φύσις αὕτη ἀνέλθων ὅπως ἡ μορφή αὕτη τῆς κεφαλῆς μὴ ἀπολεσθῇ. Ἐπ' ἴσης ὁ Πλίνιος ἀναφέρει μικροκέφαλον τινα λαόν, ὅστις κατῴκει εἰς τὰ περίχωρα τῆς ἀρχαίας πόλεως Κεραικῶντος. Ἐξ ἄλλου ὁ μέγας ἀνατόμος τῆς 16ῆς ἐκατονταετηρίδος, ὁ γερμανὸς Βεσάλιος ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἐγένοντο διὰ μηχανικῶν μέσων βραχυκέφαλοι. Αἱ μητέρες τῶν Γερμανῶν, ἐνόμιζον ὁ Βεσάλιος, κατέκλινον τὰ τέκνα τῶν κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τῆς ζωῆς σχεδὸν πάντοτε ἐπὶ τῶν νώτων, ἐν ᾧ αἱ Βελγίδες κατέκλινον πάντοτε ἐπὶ τῆς πλευρᾶς, καὶ οὕτω καθίστων αὐτὰ δολιχοκέφαλα. Σπουδαῖον, ὑπὸ τὴν ἔσπιν τῆς ἱστορίας τῆς ἀνατομίας, ἐστὶ ὅτι ὁ Βεσάλιος ἐγίνωσκε τὸ γεγονός ὅτι διάφοροι λαοὶ ἔχουσι διαφόρους μορφὰς τῆς κεφαλῆς, ὧν ἡ καταγωγή ἐξ ἄλλου δὲν εἶνε ἀνοκύντως γνωστὴ.

Αἱ εἰδήσεις αὐταὶ τῶν ἀρχαίων ἐξετιμήθησαν ὡς ἔδει, ὅτε ταξιδιωτῶν, μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, εὗρον εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νοτίου Ἀμερικῆς, ἐν Περού, Μεξικῷ κ.λ. λαοὺς ὧν αἱ κεφαλαὶ ἦσαν τεχνητῶς παραμορφωμέναι. Ἀλλ' οὐ μόνον ἐν Ἀμερικῇ, καὶ ἐν Εὐρώπῃ εἶτι ἀπαντᾷ τοῦτο, ὡς λόγου χάριν ἐν τῇ νοτίῳ Γαλλίᾳ, Κωνσταντινουπόλει κ.λ. Ὅτε βαθμηδὸν πλεῖστα παραμορφωμένα κρανία ἤλθον ἐξ Ἀμερικῆς εἰς Εὐρώπην, καὶ στολίζουσι τὰ μουσεῖα τῆς φυσικῆς ἱστορίας, ἐγένετο κατὰ δὴλον τὸ φοβερὸν τοῦ πράγματος. Νῦν ἀναγνωρίζομεν ὅτι ὑπόθεσις τις τοῦ Λούνδα ἀνευρόντος ποτὲ ἐν σπηλαίοις τισὶ τῆς Ἀμερικῆς τοιαῦτα κρανία, καὶ ἰσχυρίζομεν ὅτι ἐνεκα τούτου τὴν καταστροφὴν ἀνθρωπίνης τινὸς φυλῆς, ἰδίᾳ τὴν κεφαλὴν μεμορφωμένην ἐχούσης, ἦτο ἐσφαλμένη. Αἱ διαφοραὶ τοῦ σχήματος, αἵτινες τεχνητῶς παρὰ τοῖς Περουανοῖς παράγονται εἰς τέσσαρες.

Πρῶτον : αἱ κεφαλαὶ λαμβάνουσι τὸ σχῆμα κυλίνδρου διευθυνομένου πλαγίως καὶ πρὸς τὰ ἄνω, οὕτως ὥστε ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ μετώπου μέχρι τοῦ ὀπισθοκρανίου ἐστὶν ὑπερβαλλόντως μακροτέρα, ἐν ᾧ ἡ ὀριζοντία ὅλως μικροτέρα, τοῦ συνηθούς. Πάντα τὰ τὸ κρανίον ἀποτελοῦντα ὁστὰ εἰ-

σιν ἐν τῷ σχήματι αὐτῶν παρεκλυσμένα, ἀλλ' αἱ βραχὺ εἰσὶ ὡς φυσιολογικῶς. Ἡ μορφή αὕτη γίνεταί διὰ τῆς χρήσεως μικρῶν στανίδων, αἵτινες περιβάλλουσι τὴν κεφαλὴν, καὶ διὰ ἐπιδέσμων καταλλήλων ἰσχυρῶς στερεοῦνται ἐπ' αὐτῆς τοιοῦτοτρόπως ὥστε τὸ ὀπισθεν μέρος μένει ἀνευ πιέσεως.

Δευτέρα μορφή ἐστὶν ἡ πυργοειδής. Ταύτης ἡ ὀριζοντία διάμετρος εἶνε μικροτέρα τοῦ δέοντος, διότι ἡ αὐξήσις ἐγένετο μόνον καθέτως. Τοῦτου ἐνεκα τὸ ὕψος εἶνε πολλῶ ἀνώτερον τῶν δύο ἑτέρων διαμέτρων. Τὰ ὁστὰ δὲν εἶνε κατεστραμμένα ὅσον καὶ κατὰ τὴν πρώτην μορφήν. Οἱ ἐπίδεσμοι κατ' αὐτὴν ἐνήργησαν πανταχόθεν μετὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως, ἐν ᾧ τὸ ἄνω μέρος ἔμεινε πάλιν ἀνευ πιέσεως.

Ἡ τρίτη μορφή σχηματίζεται διὰ τῆς ἐπιπέδωσης τοῦ μετώπου καὶ τοῦ τῆς κεφαλῆς ἄκρου. Αἱ κεφαλαὶ αὗται εἰσὶ μακρᾶι καὶ πλατεῖαι καὶ χαμηλαί. Τὸ μέτωπον καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς ἄκρον κείνται σχεδὸν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου. Ὁμοιάζουσι κατὰ τι πρὸς τὴν πρώτην μορφήν, τοῦλάχιστον κατὰ τὴν μακρότητα αὐτῶν, ἐξ ἄλλου ὅμως ἔχουσι καὶ μέγα πλάτος. Τί ὑποφέρει ἐν αὐταῖς ὁ δυστυχής ἐγκέφαλος ! Ἐξ ἄπαντος πρέπει νὰ πιέζηται οὕτως ἐν αὐταῖς ὅλως περιέργως καὶ ἀποτόμως. Ἡ παραμόρφωσις γίνεται διὰ μεγάλης στανίδος, ἥτις τίθεται ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τοῦ λοιποῦ ἐμποσθίου τῆς κεφαλῆς μέρους, καὶ ἐπὶ αὐτῶν διὰ πολλῶν ἐπιδέσμων πιέζεται.

Ἡ τετάρτη τέλος μορφή ἐστὶ ἐκείνη καθ' ἣν περιέργως πῶς ἐπὶ τοῦ τῆς κεφαλῆς ἄκρου καὶ τοῦ ὀπισθοκρανίου ὁμοία πρὸς ἐρίππιον. Ἐν τῷ μέσῳ εὐρίσκεται ὀριζόντιος γωνιώδης προβολή, καὶ ἐκατέρωθεν τοῦ τῆς κεφαλῆς ἄκρου δύο ἕτεροι στρογγύλοι μικρότεροι ὄγκοι. Ἡ παραμόρφωσις ἐπιτελεῖται διὰ δύο στανίδων, ὧν ἡ μικροτέρα ἐπὶ τοῦ μετώπου, καὶ ἡ μεγαλειτέρα, ἥτις φθάνει μέχρι τῶν ὠμων, ἐπὶ τοῦ ὀπισθοκρανίου. Ἀμφότεραι στερεοῦνται ἰσχυρῶς δι' ἐπιδέσμων, ἡ πίεσις γίνεται οὕτω ἐκ δύο διευθύνσεων.

Τὰς τέσσαρας ταύτας μορφὰς ἀναφέρει καὶ διὰτάγμα τι τῆς ἐπισκοπικῆς αὐλῆς τῆς Λίμας ἐν ἔτει 1585. Τὸ διάταγμα τοῦτο ἀπαγορεύει τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ἔθιμου τούτου ἐπὶ ἀπειρῆ θρησκευτικῶν τιμῶν ποινῶν. Οἱ Περουανοὶ ἔχουσι δι' ἐκάστην τῶν μορφῶν τούτων ἰδιαιτέρον ὄνομα ὧν ὁ Μόρτων ἀναφέρει τρία, *Κάιτο*, *Όμα* καὶ *Ότι-άλλα*.

Δυστυχῶς ὅμως οὐχὶ μόνον παρὰ τοῖς ἀγρίοις ἰθαγενεῖς τῆς νοτίου Ἀμερικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν χώραις, ὧν οἱ κάτοικοι ὑψίστου πολιτισμοῦ ἔτυχον, ἐξακολουθεῖ ἡ τεχνικὴ παραμόρφωσις τῆς κεφαλῆς μέχρι τῆς σήμερον· ἐν τῇ βορείῳ καὶ βορρειοδυτικῇ Γαλλίᾳ, τὸ βάρβαρον τοῦτο ἔθιμον πλεῖστακις ἐξακολουθεῖ ὡς μαρτυροῦν ὁ Φοβίλλος καὶ ὁ Γόσσης.

Ὁ Φοβίλλος ἀναφέρει πρώτην τὴν Νορμανδίαν, εἶτα τὴν Ταυλούζην, Λιουσίνην, Βεστάνην καὶ Γασκωνίαν, ὡς τὰς χώρας ἐν αἷς ἐξακολουθεῖ τὸ ἔθιμον τοῦτο. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν Παρισίοις ὅπου συρροῦσι πλεῖστοι πανταχόθεν τῆς Γαλλίας δύναται τις νὰ ἴδῃ τοιοῦτοτρόπως παραμορφωμένας κεφαλὰς. Κατὰ τὸν Γόσσην δὲ ἐν Γαλλίᾳ δὲν ὑπάρχουσι μόνον τέσσαρες πρωτεύοντες τύποι, ἀλλ' εἶτι δώδεκα. Περὶ τούτων ὅμως δὲν δυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ ὁμιλήσωμεν.

Σπουδαιότατον ἐστὶν εἶτι ὁ τρόπος δι' οὗ ἐπιτελεῖται ἡ παραμόρφωσις τῆς κεφαλῆς, καὶ αἱ συνέπειαι αὗται ἡ κακοποίησις αὕτη τοῦ κρανίου ἐπιφέρει διὰ τὸν ἐγκέφαλον. Ἀλλὰ περὶ τούτου προσηχῶς.

Ἐν Μονάχῳ.

ΑΒΙΚΕΝΝΑΝ.

Ο ΖΗΣΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΕΝ ΙΤΑΛΙΑΙ

... Ὅτε ὁ Ζήσης συνήντησε τὸν Γαριβάλδην, οὗτος εὐρίσκειτο εἰς Μόδενα. Εἰς τὴν θύραν τοῦ μεγάρου τῶν Βελιγράτη, ὅπου κατέλειπε ὁ ἰσόθεος ἦρας μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του παρουσιάσθη ὁ Ζήσης Σωτηρίου φορῶν τὴν φουστανέλαν τοῦ Ἑλληνοῦ τοῦ Ὀλέμπου καὶ ἐζήτησε νὰ ἴδῃ τὸν στρατηγόν. Εἰς τὴν αὐλήν τοῦ στρατηλάτου τῶν δημοκρατικῶν λεγεῶνων διατυπώσεως δὲν ὑπῆρχον. Μετ' οὐ πολὺ ὁ Ζήσης εὐρίσκειτο πρὸ αὐτοῦ. Ἐχαίρετисε καὶ ἵστατο ἄφωνος. Ἡδυνάτει ν' ἀποτείνη τὸν λόγον εἰς τὸν πρόμαχον τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἰταλῶν, οὐχὶ διότι ἠγάπε τὴν ἁρμονικὴν γλώσσαν τῆς ὠραίας χώρας ἢ διασπρίξει τὸ ἄπειρῆτον καὶ κυκλοῦντιν αἱ Ἀλπειοὶ, καθόσον δι' ἀνθρώπον αἰσθανόμενον εἰς τὰ στήθη τὸν ἅγιον ὑπὲρ ἐλευθερίας παλιν λόγοι πολλοὶ δὲν χρειάζονται, ὁμιλεῖ πλεῖστορον ἢ καρδία ὅλας τὰς γλώσσας. Ἀλλ' ὁ Ζήσης εἶχε κραυνοθῆ ὑπὸ τῆς μυριάδους γοητείας τοῦ ἀστείου βλεψήματος τοῦ Γαριβάλδην.

Ἐπὶ τέλους εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Γαριβάλδην εὐρέθη εἰς ἀξιοματικὸς ἐκ τῶν φιλελλήνων τοῦ ἀγῶνος. Οὗτος ἐχρησίμωσεν ὡς διερχόμενος :

— Ἐρώτησέ τον τί θέλει, λέγει ὁ Γαριβάλδης.

— Στρατηγέ, ἀπαντᾷ ὁ ἀξιοματικὸς, ἐρχεται νὰ πολεμήσῃ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐν Ἰταλίᾳ, διὰ νὰ ποδώσῃ ἐλάχιστον φόρον, αὐτὸς ὁ ὑπολοχαγὸς τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821, εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Σάντα Ρόζα καὶ τῶν ἄλλων ἰταλῶν φιλελλήνων, τῶν προμάχων τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας τῆς πατρίδος του.

Ὁ στρατηγὸς συνεκινήθη καὶ ἔρριψεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα του πλήρες γλυκύτητος τώρα :

— Βεν, εἶπε. Ὅκ μείνη μετ' ἐμοῦ ἀξιοματικὸς εἰς μίαν τῶν λεγεῶνων.

— Στρατηγέ, ἀπήντησεν ὁ διερχόμενος, ἀφοῦ ἐξήγησε τῷ Ζήσῃ τοὺς λόγους τούτους, τὸν συγχαροῦσε μοὶ λέγει . . . ἀλλὰ διακτείνεται ὅτι αὐτὸς ἦλθε νὰ πολεμήσῃ ὡς στρατιώτης, καὶ ἂν

δὲν εἶνε τοῦτο δυνατόν, σὰς ζητεῖ τὴν ἀδειαν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου ἔχει παραιτηθῆ τῶν βαθμῶν του καὶ ζῆ ἡσυχος. Σὰς παρακαλεῖ ἐν τούτοις νὰ τῷ ἐπιτρέψῃτε νὰ προσφέρῃ ὑπὲρ ἐλευθερίας τῆς Ἰταλίας τὸ αἶμά του ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης.

— Θὰ μείνῃ ὅπως θέλει, εἶπεν ὁ στρατηγὸς καὶ ἐγερούεις ἐπέραςε τὸν βραχίονά του ὑπὸ τὸν τοῦ Ζήση καὶ τὸν ἔσυρε συγκεκμημένον πρὸς τὰ δωμάτια ὅπου εἰργάζετο τὸ ἐπιτελεῖον.

Ἄμα τῇ εἰσόδῳ τοῦ στρατηγοῦ ὄλοι ἠγέρθησαν :

— Κύριοι, τοῖς εἶπε, σὰς παρουσιάζω τὸν κύριον Ζήσην Σωτηρίου, Ἕλληνα ὑπολοχαγὸν ὅστις ἐρχεται νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὰς λεγεῶνάς μας.

Οἱ ἐπιτελεῖς ὑπέκλινον εὐγενῶς πάντες, ὁ δὲ Γαριβάλδης ἐξηκολούθησεν :

— Εἶνε ἀξιωματικὸς, οὐχὶ ὡς ἡμεῖς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀγωνισθέντων εἰς τὸν μέγαν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1821 καὶ ὁμοίως... καὶ ὁμοίως ἐρχεται νὰ καταταχθῇ ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης.

Ἐτόνισε τὰς τελευταίας λέξεις, καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Ζήσην τὸν ἐνηγκαλίσθη, τὸν ἐφίλησε καὶ σφίγγων τὰς δύο του χεῖρας τὸν ἀπεχαιρέτισε λέγων :

— Addio caro.

Μετὰ μίαν ὥραν ὁ Ζήσης ἐφάνη εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Μοδένας φορῶν τὴν ἐρυθρὰν βλοῦζαν καὶ τὸν γαριβαλδινὸν πῖλον.

Ἐπὶ μάλης ἔφερε δέμα τι ὅπερ ἐπορεύετο νὰ τοποθετήσῃ παρὰ τινι φίλῳ, ὅσον ἠδύνατο ἀσφαλῆστερον.

Ἦτο ἡ φουστανέλα τοῦ Ἑ. Δ. Ἰησοῦ τοῦ Ὁ. Λύμπου.

[Ἐκ τῶν σημειώσεων τοῦ κ. Ρ.]

ΜΙΑ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΑΡΒΙΝ

Οἱ κενόδοξοι δύνανται νὰ ἐξαγάγῃσι λίαν διδακτικὸν μάθημα ἐκ τοῦ ἐπομένου ἐπεισοδίου τοῦ βίου τοῦ ἄρτι ἀποθανόντος ἐπιφανοῦς φυσιοδίφου Δάρβιν.

Εἰς τῶν πρώτων ἐκδοτῶν τοῦ Λονδίνου, δημοσιεύων τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπιστημοτέρων Ἀγγλων συγγραφέων, παρουσιάζεται ἡμέραν τινὰ εἰς τὸν Δάρβιν. Ἐκθέσας δὲ τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς του, ἐπιφέρει, ὅτι ἔχει χρῆσαν τῆς αὐτοβιογραφίας αὐτοῦ, ἵνα κατατάξῃ αὐτὴν ἐν ἀρχῇ τοῦ συγγράμματος, προσθέτων ὅτι τούτου ἐπιτευχθέντος ἦτο βέβαιος νὰ πωλήσῃ ἑκατὸν χιλιάδας ἀντιτύπων. Διότι, βέβαια, βιογραφία γραφομένη ὑπὸ τοιοῦτου ἐπιστήμονος χωρὶς ἄλλο θὰ ἦτο ἀριστούργημα, κτλ. κτλ. Ἐτελείωτε δὲ ὁ ἐκδότης λέγων ὅτι ἦτο ἔτοιμος νὰ πληρώσῃ τὴν τιμὴν, τὴν ὁποίαν ὁ Δάρβιν ἠθέλεν ἀπαιτήσῃ.

Ὅπως ὠμίλει ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν, ὅτε ὁ Δάρβιν διακόπτων αὐτὸν,

— Θέλετε, εἶπε, τὴν αὐτοβιογραφίαν μου ; εἶνε ἑτοίμη, ἰδοὺ, λάβετε τὴν, καὶ χωρὶς νὰ πληρώσετε τίποτε.

Καὶ ἔτεινεν αὐτῷ τεμάχιον χάρτου, ὅπερ ὁ ἐκδότης ἤρπασεν ἀμέσως.

Ἀκράτητος ἐκ τῆς χαρῆς ὅτι ἐπέτυχε τὸ ποθούμενον ἀποσύρεται ὑποκλινόμενος βαθύτατα, καὶ μόλις ἐξεληθὼν ἐκδιπλῶνει τὸ πολυτίμον χαρτίον.

Ἰδοὺ δὲ τι περιεῖχε :

«Ὀνομάζομαι Κάρολος Δάρβιν, ἐγεννήθην τῷ 1809, ἐμελέτησα, ἕναμα μακρὸν ἐπιστημονικὸν ταξίδιον, ἐξακολουθῶ δὲ καὶ τὴν ἀπὸ νῦν μελετῶ».

Τοιαῦτα ἐφρόνει περὶ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ, ὅστις δημοφῶως ἀνεκηρύχθη ὑπὸ τῶν συγχρόνων ὡς τὸ ἐξοχώτερον τῶν πνευμάτων τοῦ αἰῶνος. Οἱ Ἀγγλοὶ τιμῶντες ἀξίως τὴν δόξαν τοῦ μεγάλου αὐτῶν συμπολίτου ἔθαψαν αὐτὸν παρὰ τὸν τάφον τοῦ Νεύτωνος καὶ τοῦ Ἐρσέλου.

Α.

ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Θεῶ, χωρὶς πομπῆς καὶ μεγαλειῶς,
Ὅσοι μεγάλη, τόσῳ ταπεινῇ
Ἔχει ἀπλὴ καὶ μόνη σου θρησκεία.
Νὰ ἐλεῆς ἐκεῖνον ποῦ ποιεῖ.

Ὅπου ἡ δυστυχία σὲ φωνάζει
Ἔχει καὶ μὴ δική σου ἐκκλησίαν
Ποῦ μὲ τὰ γνῶ σου ὄνομα σταλάζει
Ἐς τὰς φλογισμέναις τὰς ψυχὰς βροσιά.

Κ' εἶσαι γὰ ὄλους μιά, Ἐλεημοσύνη.
Ἐιδωλολάτρη εἶτε Χριστιανῷ
Ποτὲ τὸ ὄνομά σου δὲν ἀφίνει
Μὲ χεῖρ ἀπλωμένον κ' ἀδειανό.

Ἐσὺ σκεπάζεις τοῦ γυμνοῦ τὴν πλάτη
Ἐσὺ μ' ἀγάπη ἔς τὸν φτωχὸ μιλεῖς,
Στρώνεις ζεστό ἔς τὸν ἄρρωστο κρεβάτι
Καὶ τὰ παιδιὰ τὰ ἔρημα φιλεῖς.

Ἐσὺ βραδὶ ἔς τὸν γέροντα δανεῖζεις,
Ἐς ἐκεῖνον ποῦ πεινᾷ φέρνεις ψωμί,
Τοῦ ὄρφανου τὸ δάκρυ σφραγίζεις
Καὶ σώζεις τῆς παρθένου τὴν τιμῇ.

Τὸ ἔγκλημα, ὁ φθόνος, ἡ κακία
Ἀμέτητα σὲ πολεμοῦν κακὰ
Μ' ἄμα φωνῆς παρθενικῆς, ἀγία,
Κάθε ἐχθρὸ ἢ ὄψις σου νικᾷ.

Κόρη δειλῇ, μ' ὀλόξανθο κεφάλι,
Μοιάζεις γλυκεῖα τῆς ἀνοιξίς ἀγῆ
Π' ἄμα ἔς τὴν ἄκρη τοῦρανοῦ προβάλλει
Χαρὰ καὶ φῶς σκορπίζεσαι ἔς τὴ γῆ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Ἐπεθύμουν, ἔλεγεν ὁ λόγιος νέος Μ*, νὰ ἀσχοληθῶ εἰς ἓν ἔργον, εἰς τὸ ὅποιον κἀνεὶς μὲχρι τοῦδε νὰ μὴ ἡσχολήθῃ μήτε νὰ ἀσχοληθῇ ποτέ!

— Τότε γράψε τὸ ἐγκώμιόν σου, ὑπέλαβέ τις τῶν παρόντων.

Ὁ Γιάννης, ὑπηρετὴς τοῦ κυρίου Ν* εἶχε τὸ ἀτύχημα νὰ χάσῃ τὴν γυναῖκά του πρὸ τριῶν μηνῶν, καὶ ἄλλην παρηγορίαν δὲν εὕρισκε παρὰ εἰς συγνὴν συνομιλίαν μετὰ δὲν ἰαματικοῦ ῥητινίου.

Προχθὲς ὁ κύριός του τὸν φωνάζει.

— Γιάννη, δὲν μοῦ λὲς γιατί ἀφ' ὅτου ἐχάρησαι πάντα ἔς τὸ καπηλεῖο βρίσκεσαι ;

— Ἀφέντη, τὸ κάνω γὰ νὰ παρηγοροῦμαι λιγάκι.

— Καὶ πόσο καιρὸ θὰ βαστάξῃ αὐτὴ ἡ παρηγορία ;

— Ἀχ ! ἀφέντη, εἶμαι ἀπαρηγόρητος !

— Εἶδα κατὶ τι πολὺ ὥραϊον εἰς μίαν σελίδα τοῦ συγγράμματός σου, ἔλεγες προχθὲς εἶρων φίλος πρὸς καθηγητὴν ἔχοντα τὴν ἀδυναμίαν τοῦ συγγραφῆν.

— Ἀλήθεια ! εἶπε περιχαρὴς ὁ συγγραφεὺς. Καί τί ἦτο αὐτὸ τὸ ὥραϊον ;

— Μία ὁκὰ φρέσκο βούτυρο.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τοῦ ἀνθρώπου τὸ πρόσωπον λαλεῖ συνήθως πλείονα καὶ σπουδαιότερα ἢ τὸ σῶμα αὐτοῦ· διότι τὸ πρόσωπον εἶνε σύνοψις πάντων, ὅσα οὗτος πώποτε θὰ εἴπῃ, καὶ οἶονεὶ μονογράφημα ὅλης τῆς διανοίας καὶ τῶν προσπαθειῶν του. Τὸ στόμα ἐκφέρει μόνον ἐννοίας τοῦ ἀνθρώπου, τὸ πρόσωπον τοῦναντίον ἐκφέρει ἐννοίας τῆς φύσεως ἢ τοῦ χαρακτῆρος. Πᾶς ἄνθρωπος ἐπομένως, καὶ ἀνάξιος ὢν τῆς ἡμετέρας οὐμιλίας, εἶνε ἀξιώτατος τῆς ἐμβριθεῦς ἡμῶν παρατηρήσεως.

Ὁ βουλούμενος νὰ ἀκριβῶσῃ ἀλανθάστως τὴν ἀληθῆ ἀνθρώπου τινος φυσιογνωμίαν, πρέπει νὰ τὸν ἐξετάσῃ, ὅταν μὲν καθ' ἑαυτὸν καὶ μεμονωμένος· διότι ὁσάκις διαλέγεται ἄλλοις, ὠθεῖται εἰς ἐνέργειαν καὶ ἀνυψοῦται, οὕτως εἶπεν, διὰ τῆς ἐπιδράσεως καὶ τῆς ἀντιδράσεως· ὅταν ὅμως εἶνε ἀπαρηγόρητος καὶ κολυμβᾷ ἐν τῷ πελάγει τῶν ἰδίων αὐτοῦ αἰσθημάτων καὶ διανοημάτων, ἀποκαλύπτεται ἐπὶ τοῦ προσώπου ὅλος ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς βασιλείας τῆς Ἀγγλίας δὲν εἶνε ποσῶς ἀναξία λόγου. Ἰδοὺ τί ἐπιστέλλει ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ «Βολταίρου» περὶ τοῦ ἀπείρου αὐτῆς ἰδιαιτέρου πλοῦτου :

«Κατὰ ἀσφαλεστάτας πληροφορίας ἡ Α.Μ. ἔθετο ἐσχάτως κατὰ μέρος 10 ἑκατομμ. λιρῶν στερλινῶν, ἢτοι 250 ἑκατομμ. φράγκων ἐπὶ συνθέτῳ ἀνατοκισμῷ. Ἐπὶ πλέον κέρτται τὴν Ὁσβόρνην, τὴν Βαλμορὰλ καὶ τὸ δουκάτον τοῦ Λαγκάστρ, ὅπερ ἀποφέρει ἐτησίαν πρόσδοτον 1,500, 000 φράγκων περίπου. Ἀσχολεῖται δὲ καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, ἐξ ἧς οὐκ ὀλίγα κερδίζει, ὅπως ἀ-

διαφοροῦσα ἀν μετ' ἐκπλήξεως οἱ διερχόμενοι κατὰ τὰς ἐρητάς τῶν Χριστουγέννων τὰς ὁδοὺς τοῦ Λονδίνου ξένοι βλέπουσι παρὰ τοῖς κρεωπώλαις βόας, δαμάλεις, πρόβατα καὶ χοίρους ἐσταμμένους διὰ λαχανικῶν καὶ ὑπὸ τὰ βασιλικά ἐμβλήματα φέροντας τὴν ἐξῆς στερεότυπον ἐπιγραφὴν: Ὁ χοῖρος οὗτος ἀνετράφη ὑπὸ τῆς βασιλείας.

Μὴ ἐρωτᾶτε δὲ ὁποία τις ἦτον ἡ κληρονομία τοῦ πρίγκιπος Ἀλβέρτου. Τοῦτο οὐδέποτε θὰ ἐξακριβωθῇ ἀφοῦ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρίγκιπος συζύγου, ὅστις ἐγνώριζε πολὺ καλῶς νὰ οἰκονομῇ οὐχὶ εὐκαταφρόνητα ποσὰ ἐκ τῶν εἰσοδημάτων καὶ τῶν ἐπιχορηγήσεών του, τὸ κοινοβούλιον ἐπέτρεψε τῇ βασιλίᾳ νὰ μὴ συμμορφωθῇ πρὸς τὸν νόμον, καὶ νὰ μὴ δημοσιεύσῃ τὴν διαθήκην, τὸ ὅποιον ἀναμφιβόλως δὲν ἐγένετο, ἐπειδὴ ἡ Μεγαλειότης τῆς ἐντρέπετο διότι ἐκληρονόμοι εὐτελεῖς ποσόν ! Προσθετέον ὅτι ἡ βασιλίσα, ὡς εἴπισται, ἀρνεῖται νὰ δεχθῇ δῶρα ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς, ἐπιστρέφουσα ταῦτα τῷ δωρητῇ μετὰ τῆς ἐξῆς περίπου φιλόφρονος ἐπιστολῆς: «Ἡ Α. Μεγαλειότης εὐχαριστεῖ τὸν κ.... ἀλλ' ἀδυνατεῖ νὰ δεχθῇ τὸ δῶρον αὐτοῦ, διότι τὰ ἔθιμα δὲν ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν μονάρχην νὰ δεχθῇ τι παρὰ τῶν ὑπηκόων του». Τοῦτο ὅμως πράττει ἡ βασιλίσα μόνον ὁπότεν πρόκηται περὶ ὀλίγων φιαλῶν καμπανίτου, ἢ ζεύγους εὐμαρίδων· ἀλλ' ὅταν ἡ προσφορά εἶνε προσφορά ἀρκετοῦ χρηματικῆς ποσοῦ εὐρίσκει πάντοτε μέσον τι δ' οὐ ἐναποταμιεύει ἀθροῦδος αὐτό. Παραλείποντες τὰς συνήθεις ἐπιχορηγήσεις σημειώμεν ἀπλῶς τὸ ἀκόλουθον σχεδὸν ἄγνωστον τεληφρόν της: πρὸ ἐτῶν ἀποβιώσας φιλόφρονος τις, Νέιλδ καλούμενος, ἐκληροδότησε τῇ χαριστοβούτῳ Μεγαλειότητι 500,000 φράγκων, ὅλην του ἄπλ. τὴν περιουσίαν, ἐγκαταλείπων ἐν πενίᾳ τοὺς συγγενεῖς του, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἠμπόδιε τὴν βασιλίσαν ν' ἀποδεχθῇ ὀλόκληρον τὴν κληρονομίαν.

Ἡ βασιλίσα ὡς ἰδιωτὴς ἀπολαμβάνει εἰσόδημα 30,000 φράγκων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν της τὰ ἀνάκτορα τοῦ Οὐίνδσορ καὶ τοῦ Βούκιγκαμ. Ἔχει ἐπὶ πλέον πρὸς τέρψιν αὐτῆς καὶ μόνον, ἡμιδωδεκάδα ὀλόκληρον θαλαμηγῶν, ἐν οἷς συγκαταριθμεῖται τὸ κομψὸν ταχύπλοον «Βικτωρία καὶ Ἀλβέρτος» ὅπερ τοὺς ἐνδεκα τοῦλάχιστον τοῦ ἔτους μῆνας εὐρηται ἐπ' ἀγκύρας ἐν τῷ ὄρω τῆς Πόρτσμουθ. Ἐκαστον τῶν τέκνων αὐτῆς λαμβάνει μεγάλους στρατιωτικὸς βαθμοὺς, καὶ τέλος εἰς αὐτοὺς τοὺς Γερμανοὺς συγγενεῖς της ἀπονέμονται θέσεις, ὡς ὀφείλον δικαίως νὰ καταλαμβάνουν Ἀγγλοὶ. Οὕτως, ὁ πρίγκιψ Χριστιανὸς ἔχει ὄχι εὐκαταφρόνητον θέσιν ἐν Οὐίνδσορ. Ὁ πρίγκιψ Ἐδουάρδος τῆς Σάξ Βαυαρίας εἶνε στρατηγός, ὁ πρίγκιψ Leinengen ναύαρχος, ὁ δὲ κόμης Gleichen ἐπιστάτης τοῦ Πύργου.

Κατεσκευάσθησαν πρό τινος ἐν Ἀγγλίᾳ γέφυραι ὑάλιναι, ἀποτελούμεναι δηλαδή ἐξ ὀγκῶν ὑάλου ἀπετκληρωμένης δι' εἰδικῆς τινος σπενασίας εἰς βαθμὸν ὅστε οὐδεὶς κίνδυνος θραύσεως αὐτῆς ἐπίκειται. Ἐκτός δὲ τῆς στερεότητος, ἧτις δοκιμασθεῖσα εὐρήθη ἀνεπίληπτος, αἱ γέφυραι αὗται ἔχουσι τὸ πλεονέκτημα καὶ τῆς εὐθηνίας, καθόσον τιμῶνται ὀλιγώτερον τῶν ἐκ σιδήρου ἢ ξύλου γεφυρῶν, αἵτινες ἐπὶ πλέον καταστρέφονται ὑπὸ τῶν ἐντόμων ἢ τῆς σαωρίας, ἐνῶ ἡ ὑκλος οὐδεμίαν τοιαύτην βλάβην ὑφίσταται.

Τὰ ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις χώραις κυκλοφοροῦντα νομίσματα ἀνέρχονται ἐν ὅλῳ εἰς τὸ πᾶν τῶν 34 δισεκατομμυρίων φράγκων, ἐξ ὧν 18 δισεκατομ. εἰσὶν εἰς χρυσόν.

Υπάρχουσιν ἐπίσης ἐν κυκλοφορίᾳ 15, 200, 000, 000 εἰς χαρτονόμισμα. Ἐκ τούτων 3, 670, 000, 000 ἀναλογοῦσιν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, 2, 600, 000, 000 εἰς τὴν Γαλλίαν, 1, 732, 000, 000 εἰς τὴν Αὐστρίαν, 1, 600, 000, 000 εἰς τὴν Ἰταλίαν, 1, 200, 000, 000 εἰς τὴν Γερμανίαν, 1, 130, 000, 000 εἰς τὴν Ῥωσίαν, καὶ 1, 100, 000, 000 εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ἡ κατὰ τὸ 1881 κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ ἐν τῷ δήμῳ Πατρῶν ἔχει ὡς ἐξῆς: Ἐγεννήθησαν ἐν ὅλοις 1031 ἄτομα, ἐν οἷς 63 νόθα. Ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν γεννηθέντων, 564 ἦσαν ἄρρενα καὶ 467 θήλεα, ἐκ δὲ τῶν νόθων, 36 ἦσαν ἄρρενα καὶ 27 θήλεα. Ἀπεβίωσαν δὲ 1067, ἐξ ὧν 629 ἄρρενα καὶ 438 θήλεα. Ἐπομένως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποβιώσων ὑπερέβη τὸν τῶν γεννηθέντων κατὰ 56. Ἐκ τῶν ἀποβιώσαντων 685 ἦσαν ἄγαμοι, 229 ἔγγαμοι καὶ οἱ λοιποὶ ἐν χρεία.

Παράδοξος εἰθεσις.—ἔθεσις παιδῶν—ἐγένετο ἐν Νέξ Ὀρλεάνῃ, ἐγκαινισθεῖσα κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου. Τριάκοντα βραβεῖα μεγάλων ποσότητων ἐπρόκειτο νὰ διανεμηθῶσι ὑπὸ τῆς Ἰατρικῆς συνόδου προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ δόκτορος Churchill H. Woot εἰδικῶς ἐπὶ τῶν παιδικῶν νοσημάτων.

Ἄμα τῇ ἐνάρξει 162 βρέφη ἔλαβον μέρος εἰς τὸν διαγωνισμὸν, συνελθόντα πανταχόθεν, καὶ ἀπὸ τῶν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένων μερῶν. Ἐν μεγάλῃ στοχῇ ἐπὶ τούτῳ ἀνεγερθεῖσα καὶ διηρημένη εἰς πλεῖστα διαμερίσματα πολυτελέστατα δισκευασμένα ἐφιλοξενούντο αἱ μητέρες καὶ τὰ νήπια αὐτῶν, ὑπαγόμενα εἰς δύο κατηγορίας: ἀπὸ ἐξ μηνῶν μέχρις ἑνὸς ἔτους καὶ ἀπὸ ἑνὸς ἕως δύο εἰς ἑτέραν δὲ ὑπήγοντο κατηγορίαν τὰ ἀτυχεῖ ἐκεῖνα πλάσματα, ἅτινα ἐν ἐκτάκτῳ πρωιμότητι δείκνυσιν παρὰδόξους ἰδιότητας εὐφυΐας καὶ νοός. Ἐκ τούτων ἐγένοντο δεκτὰ ἐν τῇ εἰθεσίᾳ τὰ μέχρι τοῦ ὀγδοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας μεταξύ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο ἀνθρωπίσκοι ἔχοντες πυγμαῖον τὸ ἀνάστημα, οἵτινες ἀπήγγελλον ὄλον τὸν ποιητὴν Longfellow χωρὶς νὰ λείψῃ στίχος. Ἄλλοι ἐξ αὐτῶν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀριθμητικῆς πράξεως

ὑπελόγιζον ὡς ὁ Νεύτων καὶ τινες, υἱοὶ ἀκροβιτών, ὄντες καὶ αὐτοὶ οὗτοι ἀκροβάται ἀπεδείκνυσαν ὅτι τὰ κινδυνωδέστερα διπλᾶ ἄλλατα οὐδὲν εἴχον δι' αὐτοῦ: τὸ μυστήριον.

Ὁ τῆς Ἐγκρατείας Σύλλογος τῆς Λιβερπούλ ἐξέδωτο ἐσχάτως μακροῦς στατιστικούς καταλόγους, ἐν οἷς εὐρηγται περιεργοὶ πληροφόρια περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκ τῆς μέθης θυράτων ἐν ταῖς διαφόροις πεπολιτισμέναις χώραις. Ἐκ τούτων μανθάνομεν ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ κατάχρησις τῶν ποτῶν φονεύει ἐτησίως κατὰ μέσον ὄρον 50, 000 ἄτομα, ὧν αἱ 12, 000 γυναῖκες.

Ἐν Γερμανίᾳ, τὰ θύματα ἀνέρχονται εἰς 40, 000 κατ' ἔτος, ἐν Ῥωσίᾳ εἰς 10, 000, ἐν Βελγίῳ εἰς 4, 000 καὶ ἐν Γαλλίᾳ εἰς 1, 500. Ἀλλὰ τὸ ἔθνος ὑπερέχει τῶν ἄλλων εἰς τὴν χρῆσιν τῶν πνευματῶδων ποτῶν εἰς ἡ Ἀμερικὴ. Κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ δόκτορος Everest εἰς 300, 000 ἀνέρχονται τὰ ἐκ τῆς μέθης θύματα ἐν διαστήματι ἑκτῶ μόνον ἐτῶν!

Ἐν τῶν περιέργων ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Νείλου ἀντικειμένων εἶνα καὶ αἱ κατακόμβαι ἢ νεκροπόλεις τῶν ζώων.

Οἱ Αἰγύπτιοι τῶν χρόνων τῶν Φαραῶ κατεσκεύαζον μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα διὰ τοὺς ἱερούς αὐτῶν βόας, ὡς βλέπει τις τοῦτο καὶ νῦν εἰς τὸ Σεράπειον τῆς Μέμφιδος.

Παρὰ τὴν Μααδδῆχ, εἰς τὴν ἄνω Αἴγυπτον, εἰσέτι εὐρηγται σπήλαια ἢ φρεῖα, ὄντα ἀληθεῖς λαθῦρινοι, ὑφ' οὗς ἀναγκάζεται τις νὰ ἔσπῃ ἐνίοτε πλήρη ἐκ παντός μεγέθους κροκοδείλων τεταριχυμένων.

Πολυάριθμοι εἰσὶν οἱ ἐκεῖ μικροὶ κροκοδαίλοι, οὗκ ὀλίγοι δὲ καὶ οἱ μεγάλοι, ὧν φθάνει μέχρις 7 μέτρων τὸ μήκος.

Σήμερον οἱ Ἀγγλοὶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον λαὸν τῆς γῆς ἀγαπῶσιν ἐπὶ πλέον τὰ ζῶα. Δεικνύουσι δὲ δι' αὐτὰ μεγάλην στοργήν, ἧτις ἀναμιμνήσκει τὴν τῶν ἀσχαίων Αἰγυπτίων, καὶ κληροδοτοῦσιν αὐτοῖς ἐνίοτε μέρος τῆς περιουσίας αὐτῶν, ὅπως ἐξασφαλίσωσι τὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εὐτυχίαν τῶν.

Τοιούτων αἰσθημάτων ἐμφορούμενοι γενναῖοι δωροὶ τινες κάτοικοι τοῦ Λονδίνου ἀπέτελεσαν ἐσχάτως ἐταιρίαν σκοποῦσαν νὰ θεραπεύσῃ ἀνάγκην, ἧτις ἀπὸ πολλῶν κατέτη ἐπαιθητὴ εἰς τὴν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ταμῆσεως μητρόπολιν. Οἱ προσφιλεῖς τοῖς κατοικοῖς αὐτῆς ψιττακοὶ, κύνες, ἵπποι, πίθηκοι, γαλαί κλ. στεροῦνται μέχρι τοῦ νῦν νεκροταφείου, καὶ τούτου τὴν κατασκευὴν προτίθεται ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος «Ἐταιρία τῆς ζωολογικῆς νεκροπόλεως», ἧς ὁ ὄργανισμὸς περιλαμβάνει τρεῖς διαχειριστὰς, ἕνα γραμματέα καὶ ἕνα διευθυντήν.

Εἰς ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΣ